

Roman

TEDNIK ZA VSE / LJUBLJANA, 7. DECEMBRA 1929

IZHAJA OB SOBOTAH

Dopisi na uradni vo in odpravništvo: Tiskarna Bazar, Breg 10-12, Ljubljana

Naročnina za Jugos. avij.: za četrt leta 25 Din, pol leta 45 Din, vse leto 80 Din. Za Francijo vse leto 0.60 frankov, za Italijo 45 lir, za Nemčijo 10 mark, za vse druge države 2½ dolarja. Og. asi po dogovoru. Rač. n. poš. s hranil. ice v Ljubljani št. 15.393. Reklamacije poš. in proste

Nenaročenih rokopisov ne vračamo nefrankiranih pisem ne sprejemamo ŠTEVILKA 2 DINARJA

VSEBINA 9.ŠTEVILKE: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — ZA EVINE HČERE: Božič in gospodinja, Praktični nasveti, V kraljestvu loncev. — KAJ OBETAJO KINI. — Orlev: ZAMOTANA STVAR, sličica. — „ROMAN“ SE PRIPRAVLJA NA NOVO LETO. — Rex Beach: ZLATI DEMON, pustolovni roman. — Henrick: TAJINSTVEN UMOR, novela. — PISANE ZGODBICE. — NAGRADA CITATELJEM „ROMANA“ (500 Din). — SALE.

P. R.: Nezakonska mati

Roman iz naših dni

Prejšnja vsebina: K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja, je skrivaj prišel njen bivši zaročenec Ciril, da jo vidi po štirih letih, preden se izseli v Makedonijo. Ko je bežal izpod balkona, ga je ob-strelil njen mož; od daleč je videl tudi Miro, ki je v bolesi vrgla za njim poljub. Sirota Ljuba, Andrejeva sestrična, se žrtvuje za Miro in vzame njeno dozdevno krivdo nase. Lokar jo obsodi ter pove njemu ženinu, poročniku Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. V trenutku, ko jo hoče Mira rešiti s priznanjem resnice, se ji od gorja omrači um. Zaničevana in zavržena, z Milanovim otrokom pod srcem, pobegne Ljuba iz hiše in se v Ljubljani preživlja z vezenjem. Blazno Miro so med tem prepeljali v sanatorij profesorja Magistra. Čez nekaj mesecev izgubi Ljuba delo in se v obupu zastrupi. Mladi, nadarjeni dr. Janko Lipar, sin Lokarjevega hišnega zdravnika, ji reši življenje in se zavzame zanjo. Čeprav ve, da ljubi drugega, vzklije v njem ljubezen do nje. Ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo z dolgim in vestnim zdravljenjem napaka popravila. Trud in troške prevzame on... Lokar je med tem posetil Miro v sanatoriju. Zalotil jo je, ko je ertala v pesek ime „Ciril“. To je zbudilo v njem strašno slutnjo, da je na tihem vsa leta ljubila nekoga, ki ga on ne pozna... Dr. Lokar in Ljuba sta bila pri specialistu, ki je preiskal njenega sinka. Sočutje z njo se pridruži zdravnikovi ljubezni; nič več ne more molčati...

— Toda Ljuba bo ljubila Milana do smrti. Da prihrani blagemu človeku nadaljne muke, pristane na ločitev od sinka, ki ostane v oskrbi dr. Liparja, in se ponudi za strežnico v vojni bolnici. Na jugovzhodu države so namreč izbruhnili veliki boji z bolgarskimi in arnavtskimi tolpmi. Naši polki odhajajo na bojišče. Enemu izmed izmed njih je pridružen poroč-

nik Stankovič, ki išče pozabljenja v smrti. Pod njegovim povelstvom služi Tone Skobec, drvarjev sin iz Lokarjevega kraja. V skrivnostnem redovu Lovriču iz druge čete spozna Milan Cirila Samca, katerega

kov tako uspešno branile, da jih s čelnim napadom ni bilo moči poraziti. Zato je poveljstvo razdelilo polk na več kolon, ki so imele nalogo, da vsaka s svoje strani udarijo na sovražnika. Eno teh kolon je vodil Milan Stankovič.

Brez velikih izgub je prodril s svojimi ljudmi skoro do sovražnega zakopa. Naša gorska baterija, ki je krila njegovo napredovanje, je bila ustavila ogenj. Bližal se je trenutek, ko zamre vojniki srce v prsih in se roke krčevito oklenejo puške...

A Milan se je obotavljaj. Ravnica, ki je ločila njegove ljudi od neprijatelja, je bila vendarle široka. Preden bi jo vojniki pretekli, bi komitska puška še nekateremu upihnila življenje.

Toda hrabri dečki so komaj čakali dovoljenja, da smejo navaliti. Bližina nasprotnika, ki so ga že tako dolgo gonili, ne da bi mu prišli do živega, jih je delala besne.

Nedaleč na desni je slišal poročnik srdito streljanje in krik. Minuta je bila odločilna. Položaj, katerega mu je bilo zavzeti, je imel za uspeh vsega boja usoden pomen.

Da... ali stvar je bila vratolomna...

In vendar: moštvo je škrtalo od nestrpnosti.

S takimi junaki je bilo vse mogoče. „Gospod poročnik, spustite nas!“ je proseče zaklical stari narednik.

Tedaj je Milan Stankovič izrekel besedo:

„Naprej!“

Obenem ko je tako zakričal, je iz-

Zavrtil se je in telebnil na tla (str. 2).

je tisto usodno noč obstreljenega pobral na cesti in spravil do ljudi. Ker ga ima za Ljubinega zapeljivca, se komaj preмага, da ga pri samotnem srečanju ne ustrelji. Čez nekaj dni dobi polk ukaz, naj zavzame vrh, na katerem se je utrdil komitski vojevoda Smrdogorev.

Njegove tolpe, pomnožene z Arnavti, so se iz dobro napravljenih jar-

drl sabljo in sam prvi planil iz kritja.

Junaška četa je brez strela pretekla skoro polovico razdalje. Ko pa je bilo do zakopa komaj še petdeset metrov, se je pokazalo iz njega vse črno komit-skih in arnavtskih glav.

Zagrmela je salva na salvo. Kamorkoli se je Milan ozrl, povsod so se valjali njegovi vojniki v krvi.

Sovražnik je bil odločno močnejši. Kaj more junaštvo zoper premoč, ki se bori iz boljšega položaja?

Milan je izprevidel, da bi bilo blazno nadaljevati naskok. Kdo ve, koliko ljudi bi živih prišlo do zakopa!

Treba se je bilo umakniti in počakati ojačenj.

Njemu samemu je bilo žal. Lepše prilike, da pogine, si ni mogel želeči... A kaj bi se potem zgodilo z osirotelo četo?

Sovražniki so streljali kakor stekli. Vsak trenutek je kdo zaječal in omahnil...

Poročnik se je ozrl proti svojim ljudem.

„Stoj!“ je hotel zavpiti.

A beseda mu je zamrla na ustnicah. Bil je zadet!

Niti jeknil ni. Sablja mu je padla iz roke. Zavrtil se je in telebnil na tla, kakor da ga je strela podrla.

Vojniki, kar jih je bilo še neranjenih, so se jadrno umaknili v varno kritje.

A tedaj je planil izmed skalovja na desni osamljen vojak...

V teku boja je bil izgubil svojo četo, ki je naskovala na sosednjem brdu. Začul je bil streljanje in pritekalo ravno za časa, da je videl poročnikov padec.

„Pozor!“ so mu klicali z leve Milanovi ljudje. „Lezi!... Zadelo te bo!“

Vojnik se ni zmenil za svarila. Svinčenke so mu zvižgale okoli ušes. Mar je bil nenadoma zblaznel?

Zrno mu je oplazilo šlem. Druga so mu brenčala mimo rok in nog, mimo obraza, mimo prs... Čutil jih je, kakor da bi se ga dotikala...

Sovražniki so skakali iz zakopa. Vojnik je vedel, zakaj. Prihajali so, da bi poklali ranjence. On pa je hotel rešiti vsaj enega izmed njih: poročnika Stankoviča!

Tekel je naravnost proti njegovemu truplu, ki je negibno ležalo na vročih tleh...

Čemu? Častnik je bil očitno že mrtev...

Sklonil se je in ga vzel v naročje. Nato je kakor iz uma zdirjal k ostalim.

Upanje, da se reši, je bilo kakor ena proti tisoč. Arnavti in komite so

divje streljali za njim. A vojak je tekel, venomer tekel...

Enkrat je bilo videti, da je omahnil. Zamolkel vzvik mu je planil iz ust. A v naslednjem trenutku se je vzravnal in stekel dalje.

Vendar žel! Bil je na varnem...

Z neskončno opreznostjo je položil častnikovo truplo za veliko skalo. Nekaj mož je priskočilo.

„Dečko si, Stari, da je malo takih!“

A Stari ni rekel ničesar. Prisluhnil je. Spodaj je bil zatrobil rog. Ojačenje je prihajalo!

Milan Stankovič je nepremično ležal na tleh. Njegov obraz je bil blede kakor platno. Trepalnice je imel zaprte, ustnice stisnjene. Po licu mu je tekla kri. Lasje so bili ena sama krvava kepa.

Vsi so mislili, da je mrtev.

Toda neki vojak se je sklonil k častniku in mu položil roko na srce.

„Oho!“ je vzkliknil. „Utriplje...“

A nato je dodal:

„Čprav... Ne verjamem, da bi še kdaj tlačil travo.“

Skrivnostni vojak — zakaj bil je on — se je s hrbtom naslonil na skalo in zamrmral:

„Naj umre ali ne, storil sem svojo dolžnost. On me je hotel ubiti, jaz sem ga rešil smrti... Zdaj sva bot.“

Nato se je glasno obrnil k tovarišem:

„Roko so mi prestrelili, lopovi. Da vidimo!“

Zavihal si je rokav. V mesu nad komolcem je krvavela rana.

„Nič hudega ni,“ je dejal Ivan Lovrič in mahnil z roko. „Čez teden dni se bo komaj poznalo.“

A sam pri sebi je z obžalovanjem vzdihnil:

„Sodrga, ki ne zna zadeti v srce!“

Stari narednik je bil med tem prevzel poveljstvo in znova zbral ljudi.

Pomoč se je bližala. Z njo vred glavni naskok...

Nihče se ni obotavljal. Skrivnostni vojak je bil vkljub svoji rani med prvimi.

To pot je bilo naših dovolj. Boj je bil vroč, a slaven.

Komite in Arnavti niso dolgo zdržali. Kakor muhe so se usuli iz rovov in se spustili v beg.

Toda na krvavi ravnici je ležalo izza prvega naskoka mnogo, premnogo hrabrih vojakov, ki so z odprtimi očmi spali večno spanje...

V BOLNICI

Rana Milana Stankoviča je bila izredno težka.

Zdravnik, ki ga je ogledal na obvezovališču, je majal z glavo. Svinčenka je bila prebila čelno kost in obtičala nad desnim sencem. Če bi bila zadela le centimeter niže, bi bila takoj nastopila smrt.

„Čudež bo, če okreva,“ je sam pri sebi zamrmral zdravnik.

Do nadaljnega ni mogel ničesar ukreniti. Ranjenec je bil izgubil mnogo krvi. V danih okoliščinah je bilo prenevarno izdreti kroglo.

Treba je bilo počakati. Vsak trenutek je utegnulo nastopiti vnetje možganov in z njim neizogibna smrt...

Poročnik se ni ves čas niti enkrat zavedel. Onesvečenega so ga prenesli v dolino, kjer so ga obenem z drugimi ranjenci naložili v avtomobil. Po več ur dolgi vožnji je žalostni transport dospel v makedonsko mestec, kjer so bili za silo preuredili izpraznjeno šolo v bolnico.

Mladi častnik je ležal že delj nego uro v postelji, ko je naposled odprl oči in vzdihnil.

Počasi je pogledal okoli sebe. Kako čuden je bil ta pogled!

Zdravnik, ki je nedaleč od njega preiskoval druge bolnike, je stopil k njemu.

„Nu, gospod poročnik?“ je vprašal Milana.

Bilo je, kakor da ranjenec ne sliši.

Zdravnik ga je potipal za roko. Častnik se je zdrzil, a njegov pogled je ostal srep kakor prej.

„Čujte, poročnik!“

Nič. Milan se ni ganil. Oči je imel odprte. Ali je vkljub temu spal?

„Svinčenka mu je ranila možgane,“ je zamrmral zdravnik. „Če jaz kaj vem, je izgubljen.“

Poročnik zdaj ni bil več tako blede kakor pred uro, ko so ga bili prinesli v bolnico. To je bilo znamenje, da se pričinja vročica. Zobje so mu že šklepetali.

„Polagajte mu led na čelo,“ je zdravnik odhajaje naročil strežnikom. „Čez dve uri se vrnem pogledat.“

Bolnica je bila urejena za silo. Prostori niso ustrezali svojemu namenu in nedostajalo je vsega, najbolj pa osebja za postrežbo ranjencev in bolnikov. A prav tisto jutro, ko so prinesli poročnika Stankoviča, se je bila raznesla vesela vest, da so na potu usmiljenke, ki se hočejo posvetiti negi ubogih vojakov.

Ko se je zdravnik vrnil k Milanu Stankoviču, je spet zmajal z glavo.

„Niti besede še ni izpregovoril,“ mu je povedal strežaj. „Obkladke mu dajemo neprestano.“

„Prav,“ je rekel zdravnik. „Jutri dobim še enega tovariša. Potem bova videla, ali mu moreva izdreti kroglo.“

Čez čas je dodal:

„Morda se mu bo drevi bledlo. Pazite nanj...“

Ni se motil. Proti večeru so se iz ranjenčevih ust mahoma začule besede...

Pretrgane, komaj razumljive besede. Samo ena je bila jasna. Ta beseda je bila ime: Ljuba!...

Bolniki na sosednih posteljah so se vzdigovali na komolcih in vlekli na uho:

„Meša se siromaku!“

„H koncu gre...“

„Kaj neki hoče povedati?“

„Saj slišiš... Venomer isto ponavlja: „Ljuba... Ljuba!““

„To bo kaka srčna zadevica.“

„Ni upanja, da bi Ljuba še kdaj videla svojega ljubega.“

„Pst!“ se je oglasil strežaj...

Zjutraj je prišel zdravnik spet pogledat. Vročica je bila še narasla. Ranjenec je težko dihal...

„Samo čudež ga more oteti,“ je zamrmral zdravnik in obupno skomignil z rameni.

Tako je Milan Stankovič več dni visel med življenjem in smrtjo.

Napovedani zdravnik je bil med tem dospel.

Skupno s prvim je preiskal poročnika. Mnenji obeh sta bili enaki:

„Amnezija, izvirajoča iz ohromelosti dela možganov. Če vročica mine, bo treba misliti na izdrtje svinčenke. Morda se potlej vrnejo umstvene zmožnosti.“

„Morda,“ sta rekla...

Nekega jutra je vročica ponehala. Ko je zdravnik to opazil, je vzkliknil: „Rešen je!“

In res, ranjenčevo stanje se je boljšalo od dne do dne.

A kadar so govorili ob postelji, so njegove lepe črne oči prazno in žalostno blodile po sobi. Besede, ki so mu prihajale iz ust, so bile brez zveze, brez pametnega zmisla.

Tedaj sta zdravnika sklenila, da mu izdereta svinčenko.

Prav tisti dan je bila prispela velika pošiljatev zdravil in ranocelniškega orodja. Dospelo so bile tudi usmiljenke, dve redovnici in mlada dobrovoljna strežnica.

Ko so se pojavili v bolnici široki beli oglavniki blagih sestrá, je kar zadišalo po dobroti in samozatajevanju. Novo upanje se je oglasilo v srcih ubogih trpinov.

Mlada strežnica je bila rjavka s krasnimi temnimi očmi. Njen obraz v okvirju bele čepice je bil poln prečudno otožne milobe.

Klicali so jo z njenim krstnim imenom: gospodična Silva. Videti je bilo, da jo imata redovnici, s katerima je bila prišla, kar sestrsko in materinsko radi. A tudi bolnikom in ranjencem se je mahoma prikupila s svojo krotkostjo in nežno, ljubečo skrbjo.

Nihče izmed teh robotih, v boju podivjanih mož se ne bi bil upal črhiniti vpričo nje grde besede...

Da, zdelo se je, kakor da so te božje ženske prinesle solnce v hišo trpljenja in ran.

Bolniki niso več toliko tožili, postajali so pogumnejši in potrpežljivejši. Tisti, ki jim je bilo umreti, so umirali brez tarnanja, samo da jih je eden teh angelov držal za roko...

*

Ko so prinesli Milana Stankoviča v veliko dvorano, kjer so zbirali kandidate za operacijo, se je že mračilo. Zahajajoče solnce je rdeče sevvalo skozi okna...

Sestri, ki sta opravljali službo, sta bili sami. Gospodična Silva je stregla v sosednji sobi, kjer je ležalo deset vojnikov za mrzlico.

Poročnika sta položila na posteljo v kotu, nedaleč od okna. Čudno je gledal okoli sebe. Na njegovem obrazu ni bilo več videti bolečine. Če je bilo v teh izmučenih črtah vobče kaj, je bilo začudenje in strmenje....

Zdravnik, ki je bil prišel z nosačema, je opisal usmiljenkama njegov slučaj ter povedal, da bo ranjenec jutri zjutraj operiran. Ganjeni po zgodbi mladega moža, sta redovnici obljubili, da hočeta še posebno vestno paziti nanj.

Ko je stopila čez trenutek strežnica iz sosednje sobe, ji je ena izmed sestrá povedala, da so prinesli „novega“ in kaj pravi zdravnik o njem.

„Vaš je, gospodična Silva,“ je dejala. „Dali smo ga v desni kot...“

„Da, zal dečko je videti. Pokažem vam ga.“

Po prstih sta se približali njegovi postelji.

„Evo ga,“ je rekla usmiljenka.

Mladenka je stopila še bliže. A komaj je zagledala častnikovo obvezano glavo na belih blazinah, je prebledela kakor smrt...

Njene oči so se razširile; nehote se je prišla za čelo, kakor da jo je nekdo s kijem udaril po glavi. Odstopila je in se naslonila na končnico sosednje postelje.

„Kaj vam je, Silva?“ je vprašala usmiljenka.

Mlada strežnica je siloma zbrala svoje moči in se vzravnila.

„Nič, sestra, samo v glavi se mi je zvrtilo... omotica ali kaj...“

A glas ji je trepetal. Debele potne kaplje so ji stopale na čelo. Čutila je, kako ji klecajo noge.

„Pazite,“ je dejala redovnica. „Premalo si prizanašate... Bog ne daj, da bi nam zboleli...“

Oči mlade strežnice se niso mogle odtrgati od ranjenca...

Poročnik je izpod svoje obveze srepo strmel v sestro in njeno spremljevalko. Izprva mu je blisnilo v praznih zrenicah kakor bežna, majcena iskrica. A komaj se je ta iskrica pokazala, je že ugasnila.

Kaj je pomenilo vse to? Zakaj je mladenka prebledela in zakaj jo je pogled na poročnika Stankoviča tako razburil? Mar ga je poznala? Kakšna skrivnost je spajala ti dve bitji? Ali se je Silvi res samo zvrtilo v glavi?

Med tem, ko je usmiljenka tako ugibala, se je strežnica obrnila k njej.

„Odleglo mi je, sestra,“ je dejala. „Pojdiva.“

Odšli sta, da pogledata še po drugih posteljah.

Toda oči gospodične Silve so se vsak trenutek vračale v kot dvorane, na kateri je ležal mladi oficir.

Znočilo se je bilo. Usmiljenke so jele pripravljati nočne lučke. Ena izmed njih je stala kakor nalašč blizu Milanovega zglavja.

Redovnica jo je pokazala mladenki.

„Prižgite jo, dete,“ je velela.

Silva je z negotovimi koraki stopila k omarici, na kateri je stala svetiljka.

Roke so ji trepetale, ko je prižigala stenj.

A ranjenec se očitno ni zmenil za lepo strežnico. Bilo je, kakor da se pogreza v globoke, skrivnostne sanje.

Nazadnje se je zazdelo, da je vendar že zadremal.

Zagonetna mladenka je vso noč ostala v njegovo bližini ter pazila nanj.

Milo ga je gledala in njene oči so se vedno iznova polnile s solzami. Zdaj pa zdaj so se njene prsi dvignile, kakor da jih napenja bolesten vzdih.

„Moj Bog!“ je šepetala z drhtečimi ustnicami. „Reši ga, o Vsemogočni! Daj mu, da ozdravi...“

Drugi dan ob desetih sta se zdravnika po glavnem ogledu vrnila k Milanovi postelji.

„Kako je prebil noč?“ je eden izmed njiju vprašal strežnico Silvo.

„Dobro... Večkrat sem pogledala, kaj dela. Pil je zdravila in davi celo nekaj požirkov juhe.“

„Ali je veliko govoril?“

„Malo in brez pravega zmisla. A spal je še nekam mirno.“

Mladenka je molčala. Vprašanje ji je bilo na jeziku.

„Ali mislite, gospod doktor, da ga bo operacija rešila?“ je rekla naposled.

„Da. Čez kako uro bo najbrže spet pri zavesti... razen če...“

„Razen če —?“ je šepnila strežnica s tesnobo, ki sta jo zdravnika z začudenjem opazila.

„Razen če naju upanje vara. Vročica, ki mu je prvokrat prizanesla, bi utegnila biti drugič bolj neusmiljena. In to bi bil konec...“

Milan Stankovič je vzdignil glavo. Gledal jim je naproti, a njegov obraz ni odseval nikakega čuvstva.

Eden izmed zdravnikov je mignil dvema nosačema, naj stopita bliže. Nato se je obrnil k častniku:

„Ozdravili vas bomo, gospod poročnik.“

V poročnikovih očeh ni bilo ne radosti, ne žalosti, ne strahu. Ni ga razumel.

Nosača sta ga vzdignila s posteljo vred in ga odnesla v majhno sobico, kjer je bila postavljena velika operacijska miza. Nanjo so ga položili.

Eden izmed zdravnikov se je ozrl. „Kje je strežnica?“ je vprašal.

Gospodične Silve ni bilo nikjer. Hitela je bila k usmiljenkama in ju za Boga prosila, naj gresta sami pomagat zdravnikoma.

„Ne čutim se dovolj močne,“ je dejala. „Sčasoma se bom že privadila, a zdaj... še ne morem...“

Redovnici sta se spogledali. Sestra Terezija, starejša izmed njiju, je nato odšla, rekoč:

„Prav, dete, jaz pojdem namestu vas. Vaš strah je razumljiv. Ostanite tu in strežite mojim bolnikom.“

Mladenka je ostala v veliki sobi. Hodila je sem ter tja, stregla ranjenecem in podajala bolnim zdravila. A njena misel ni bila pri tem početju. Časih je mahoma obstala in se prijela za srce. Tolklo ji je v prsih, kakor da se hoče od strahu raztrgati.

In časih se je vsa bleda ozrla na zaveso, ki je zakrivala vrata v operacijsko sobo.

Minute so se vlekli kakor večnosti, polne smrtne tesnobe.

A zdajci se je zavesa vzdignila. Sestra Terezija se je prikazala izza nje.

Gospodična Silva ji je naglo stopila naproti. Omahovala je. Za grlo jo

je tiščalo kakor obroč. Toliko da je mogla izreči vprašanje:

„Nu, kako je?“

„Dobro je šlo... Svinčenka je izdrta... Zdravnika mislita, da ne bo zapletljajev.“

„Tedaj se mu bo vrnil razum?“

„Da.“

„Sčasoma?“

„Ne, takoj, kakor hitro se prebudi.“

„Ali ste ga morali uspavati?“

„Da, s kloroformom... Zdravnika pravita, da bo nastopila ob prebujenju slabost, ki utegne trajati več ur... A kako ste blede, dete!“ je zdajci vzkliknila sestra Terezija. „Res bi se morali spočiti.“

„Da, sestra, takoj pojdem, takoj...“

A tisti mah se je zavesa iznova vzdignila. Nosača sta se vrnili s posteljo. Poročnik je ležal na njej ves blede in sveže obvezan.

Postavili so ga na prejšnje mesto. Eden izmed zdravnikov je ostal pri njem.

Zraven poročnika sta bili od snoči dve postelji prazni. Gotovo ne za dolgo...

Dnevna svetloba je široko lila v veliko sobo. Beli zidovi so se pokrivali z zlatimi odsevi.

Zdravnik je sedel na stolcu, ki so ga bili zanj postavili k posetlji, in napeto upiral oči v Milanovo lice. Čakal je, da se ranjenec prebudi...

Usoda je imela besedo. Njej je bilo odgovoriti na vprašanje, ali se bo mlademu častniku vrnil razum ali ne?

Usmiljenki sta marljivo begali sem ter tja. Imeli sta posla preko glave, a ljubezen do trpečih je podeseterjala njune šibke moči. Toliko jih je čakalo, toliko klicalo! „Sestra... sestra!“ Nekako je bilo treba vsem ustreči...

Mlada strežnica je bila na njuno prigovarjanje odšla v svojo sobico, da se odpočije. Omahovala je, kakor da so jo pravkar sneli s križa.

Mede tem se je Milan Stankovič mahoma zganil.

Njegove oči so se široko odprle. Bile so še polne tiste čudne zmedenosti, ki ostane v zrenicah po kloroformu. A to je kmalu minilo. Poročnikov pogled je postal svetel in živ...

Radovedno je zletel po posteljah, po oknih, skozi katera je sijalo solnce, in se nato uprl v zdravnika.

„Ne ganite se, poročnik.“ je prijazno velel le-ta. „Rešeni ste...“

„Rešen... sem?“ je s šibkim glasom ponovil ranjenec, kakor da ne razume. „Rešen?... Mar sem bil v nevarnosti?“

„Da... samo mirujte... Najmanjši gib vam lahko postane usoden.“

Častnik se je zamislil. Čez nekaj trenutkov je zamrmral:

„Oh da... ranjen sem bil... pri naskoku...“

Spomin se mu je vračal:

„Padel sem... Komite so drli proti nam... A kako sem prišel semkaj?“

„Bodite mirni, vse vam povem... Svinčenka vas je zadela v čelo in vstaši bi vas bili ubili. Tedaj je priskočil neki vojniki in vas sredi svinčene toče odnesel na varen kraj... Z obvezovališča so vas prepeljali v bolnico, kjer ste v vročici preležali več dni. Zrno, ki je tičalo v glavi, vam ni dalo, da bi se osvestili. A zdaj smo ga izdrlili...“

Med tem, ko je zdravnik tako govoril, je ranjenec neprestano gledal okoli sebe.

„Kdo je tisti, ki me je rešil?“ je vprašal nato. „In kje je?“

„Njegovega imena ne vem. A zveste ga lahko, samo vprašajte.“

Poročnikov obraz se je stemnil in nenaden plamen mu je blisnil v očeh.

„Moj Bog... pa ne da bi bil...?“

Vsa njegova notranjost se je uprla tej misli.

„Ne, kaj si domišljam?... A vendar... slutnja mi pravi... Oh, to bi bilo strašno!“

„Zakaj me ni pustil tam?“ je nadaljeval sam pri sebi. „Preden sem se onesvestil, je minila sekunda... ravno dovolj da sem utegnil pomisliti: ‚Umiram!‘ Nato mi je padlo kakor zastor na oči in na misli. Pogrekal sem se, padal sem v črno globino. Tako dobro mi je bilo, tako sladko... In zdaj bo treba iznova trpeti.“

Vzajemirjen po njegovem mrmranju, ga je zdravnik prijel za roko. Žila je utripala hitreje... Vročica se je vračala.

„Mirujte, poročnik“, je velel. „Spočijte se in ne skrbite. Nevarnost je prešla.“

Milan Stankovič je zaprl oči. Čez trenutek jih je spet odprl. Njegov pogled se je ustavljal na vratih, ki so vodila v sobo.

In zdajci ga je izpreletel tak drget, da ga je zdravnik, ki je še vedno sedel pri njem in ga držal za roko, osuplo pogledal. Za tem drgetom je prišel drugi... za drugim tretji...

Njegovo blede obličje je dobilo izraz globokega razburjenja. Ustnice so mu trepetale, zrenice so se širile, sence je bil orosil znoj.

Strežnica Silva je bila stopila čez prag. Bližala se je...

Ali je bilo njeno pojavljanje krivo, da se je užgal v častnikovih očeh ta nenadni plamen gneva?

Oh, da! Pogled v ta mili obraz je zbudil v njegovi duši spomin na nesrečnico, ki se je bil že tolikrat zaklel, da noče več misliti nanjo...

Kakor živa je stala pred njim. Prihajala je bliže. Izpod belega strežniškega čepca so ga gledale nepozabljene oči Ljube Cvetkove!

Neizrekljiva tesnoba mu je zalila srce. Zbal se je, da ne bi zblaznel. Ne, to je bila gotovo le môra, privid bolne, razdražene domišljije... Saj ni bilo res. Saj ni bilo mogoče, da bi šla ona proti njegovi postelji!...

A tisti mah sta se srečala z očmi. Mladenka je obstala kakor pribita, še dih na ustnicah ji je zamrl. Prekrižala je roke na prsih in stala nekaj trenutkov kakor okamenela.

Nato se je jela počasi odmikati. Korak za korakom je šla nazaj. Noge so se ji šibile.

A Milan Stankovič se je v tistem trenutku iztrgal zdravniku, ki ni razumel te neme drame. S plamenečimi očmi se je vzdignil na komolce, iztegnil roko in zakričal:

„Spravi se... spravi se, ničvrednica!... Da te nikoli več ne vidim!... Prišla si, da bi me iznova omrežila in mučila... Sovražim in zaničujem te... Poberi se!...“

V.

MOREČE SANJE

Tragični prizor se je odigral tako naglo, da zdravnik niti ni utegnil premisliti, kako in kaj.

Ali je bila poročnika mahoma spet pograbila vročica? Ali je v deliriju žugal prikazni, ki je bila vstala iz njegove lastne bolne domišljije?

Tako misleč se je sklonil k njemu.

Milan je ležal na postelji, ne da bi se ganil. Njegov obraz je bil smrtnobled, njegovo telo vse potno. Toda srce je utripalo.

Ena izmed usmiljenk je bila pritekla. Tudi ona se je vsa vznemirjena nagnila k ranjencu, ne pazeč na to, kar se je godilo v onem koncu dvorane...

Pred Milanovo iztegnjeno roko, njegovim divjim pogledom in njegovimi okrutnimi besedami se je bila mlada strežnica umaknila prav do zidu. Tam je obslonela, tresoč se kakor šiba na vodi.

Bolniki so radovedno vzdigovali glave. Slišali so bili oficirjev krik in videli učinek njegovih besed na gospodično Silvo. Zdaj so napeto čakali, kaj še bo.

Tudi sestra Terezija je vse videla in slišala, čeprav je ravno tedaj da-

jala nekemu bolniku zdravila. Splasila se je in pritekla k mladenki.

„Ali vas ubožec pozna, dragica?“ jo je vprašala.

Strežnica je hotela odgovoriti. Ali grlo ji je bilo kakor zadržano. Niti glasu ni spravila iz sebe.

Videč, da se bori z omedlevico, jo je sestra Terezija prišla in jo začela tolažiti.

„Kaj ne, da ne? Nu, prestanite že trepetati... Take vročične blodnje so zelo pogoste. Nikar se ne vznemirjajte zaradi tega...“

A tedaj je prišel v sobo drugi zdravnik. Takoj je opazil, da se godi nekaj nenavadnega, in vprašal, kaj je.

Ko sta tovariš in usmiljenka začela njegov glas, sta stopila k njemu. Šele zdaj sta opazila sestro Terezijo in omagujejo strežnico Silvo.

Vsi trije so se obrnili k njima in jeli vpraševati, kaj to pomeni.

Redovnica je pojasnila, da je ravno pogled na gospodično Silvo tako razburil ranjenca.

Drugi zdravnik je zmaljal z glavo. Nato je zadal mladenki isto vprašanje kakor prej sestra Terezija:

„Ali vas ranjenec pozna?“

Strežnica, ki se je bila po malem osvestila, je sklonila glavo in zamolklo odgovorila:

„Pozna me.“

„Tedaj je govoril pri polni zavesti?“

S potrjim glasom je pritrdila:

„Da... pri popolni zavesti.“

„Moj Bog,“ je dodala sama pri sebi, „če bi slutila, nikoli se mu ne bi bila pokazala!... Že včeraj, ko sem ga zagledala in spoznala, bi bila morala oditi... zaprositi za premeščenje v kako drugo bolnico... Pa nisem imela poguma... Kako bi ga mogla zapustiti, ne vedoč, ali bo živel ali umrl?...“

Obraza zdravnikov sta bila postala hladna in stroga.

„Gospodična,“ je rekel eden izmed njiju, „naj bodo vaša čustva do tega nesrečnega mladega človeka taka ali taka — treba je, da odidete...“

Willi Schmalfeld:

Američan v Parizu

Smith se je počutil kakor v sedmih nebesih, seveda le v svoji domišljiji. V resnici se je zabaval v prvovrstnem pariškem baru. Ah, koliko je tu lepih dam, nebeško lepih dam. Nu, a teh se tudi v Ameriki ne manjka. Toda alkohol — tega se lahko naužiš v vsaki množini in v vseh mogočih oblikah.

Smithu pa ni bilo nikdar dovolj, namreč alkohola. Proti jutru, ko je za-

puščal lokal, se je oborožil z buteljko šampanjca, da bi v hotelu slajše zadremal. Počasi se je zibal po ulicah spečega Pariza in iskal avto, ki bi ga pripeljal v hotel.

A glej, policaj mu hodi za petami. Smith ni bil več v sedmih nebesih, o ne, čutil je, da ga zasleduje, ker je kršil prohibicijski zakon. Zaman je skušal skriti buteljko, v obupu je zgrabil stotak in ga vrgel policistu, potem pa bežal, bežal, kolikor so ga nesle opotekajoče se noge.

Najbrže mu nisem dal dovolj, misli Smith, ko zapazi, da mu stražnik sledi. Hitro vrže uniformirancu drugi in tretji bankovec in beži, beži. Joj, že trije stražniki mu sledijo. Smith zgrabi z dolarji napolnjeno listnico, vrže jo zasledovalcem in še bolj pospeši tek. Policisti pa za njim. Pred vrati hotela spozna Smith, da je vse zaman, in žrtvuje še zadnji zaklad — buteljka se razleti in peneci se šampanjec se razlije v cestni prah. Izginil je v hotelski veži in poprosil vratarja, naj z železnim zapahom zapre vrata. „Zasledujejo me!“ Ves izmučen se je pogrznil v naslanjáč.

Vratar Charles je pregledal svoj revolver. „Ne streljajte,“ zaprosi Smith, „ponudite jim sto dolarjev.“

„Policija, odprite!“ zapoveduje glas pred vrati.

„Hvala Bogu,“ se oddahne vratar in jame odklepiti vrata.

„Ne odprite! Zapreti me hočejo! Ponudite vsakemu dve sto dolarjev,“ vzdihuje Smith.

„S tem samo poslabšate svoj položaj. Zakaj podkupovanje uradnih oseb se pri nas strogo kaznuje,“ pojasni Charles in odpre vrata.

Prišleci se ne menijo za Smitha.

„Popolnoma je pijan, ne ve, kaj dela. Videl sem, kako meri cesto, in sem mu hotel preskrbeti avtotaksi, pa se je spustil v tek kakor blazen,“ je povedal stražnik.

„V pijanosti je trosil denar, vrgel listnico od sebe in razbil šampanjko. Charles vrni mu denar,“ nadaljuje drugi.

„Miljonarske muhe,“ sopiha tretji, trebušat možiček.

Smith ni mogel verjeti, da je res tako! Toda glej, oni so mu zbasali bankovce in listnico v žepe in ga spremili v njegovo sobo.

Šele v postelji se je zavedel, da je bilo vse zmota, in so mu hoteli stražniki le pomagati — nu seveda, to je mogoče le v Evropi.

Za Evine hčere

Božič in gospodinja

Božično pecivo

Angleške osmice: Deni na desko 28 dkg moko in 14 dkg surovega masla. Maslo z moko dobro zmešaj in zdrobi. Potem prideni sok in lupine 1/2 limone, 6 rumenjakov, 2 žlici vina, 14 dkg sladkorja, 1 dkg pecivnega praška in za noževno konico soli. Naredi naglo iz tega testo, ga rahlo pogneti, napravi osmice, jih pomaži z jajcem in speci.

Francoski rožički: Deni na desko 17 dkg surovega masla, 20 dkg moko, 5 dkg fino zrezanih mandeljnov, 5 dkg sladkorja, sok in lupine 1/4 limone ter za noževno konico soli. Vse to pogneti urno v testo in ga razreži na koščke orehove velikosti. Te zvaljaj na prst dolge, na koncih nekoliko priostrene svaljke, ki jih polagaj na ploščico prst narazen ter vsakega že na ploščici malo zaokroži, da dobi obliko rožička. Nato jih pomaži z jajcem in speci. Ali pa jih pomaži samo z beljakom ter potrosi z debelo stolčnim sladkorjem.

Penaste plošče: Naredi drobljivo testo, to je, deni na desko 20 dkg moko, 18 dkg surovega masla in 6 dkg sladkorja z limonovo lupino. Maslo z moko in sladkorjem vred drobno zdrobi, potem pa prideni 2 žlici ruma, 2 rumenjaka in noževno konico soli. Naredi testo, ga pokrij s prtom in pusti, da počiva četrt ure. Nato ga zvaljaj v pol prsta debelo ploščo, ki jo položi na ploščico in speci. Pečeno pomaži z marmelado, na vrh pa deni sneg 5 beljakov, kateremu si primešala 20 dkg stolčnega ter skozi fino sito presejanega sladkorja in malo limonove lupine. Vrh snega potrosi pest drobno zrezanih in z žlico sladkorja zmešanih mandeljnov. Postavi za malo časa v zelo vročo pečico, da na vrhu malo zarumeni, toda v sredi mora ostati še mehko. Hladno zreži na kakršnokoli koščke.

Praktični nasveti

Kako napraviš surova jajca užitna?

Slabokrvnim in rekonvalescentom zdravnik mnogokrat priporoči ali predpiše uživanje surovih jajc. Vendar zbuja ta predpis mnogokrat nepremagljiv odpor, ker se sluznato jajce grlu ali pa želodcu odločno ustavlja.

Pomagamo si, če primešamo jajcu rdeče ali belo vino z nekaj sladkorja in vse dobro premešamo. Namestu vina lahko vzamemo tudi mleko, ki mu dodamo nekaj kapljic konjaka. Vendar pa te mešanice niso primerne tedaj, če bolnik ne sme uživati vina, ali pa če se mu mleko upira. V tem primeru je priporočljivo tole:

Enega ali več rumenjakov penasto zmešaj s sladkorjem ter umešaj k temu previdno sneg beljakov. Rahlo v posodo naloženo

jed garniraj s kompotom, kakršnokoli marmelado, nastrgano čokolado, pecivom itd.

Bolnik bo tako lahko užival jajca, ki so mu sicer tako zoprna, obenem pa mu z različnimi dodatki pripraviš izpremembo, ki mu je potrebna bolj kakor komu drugemu.

V kraljestvu loncev

Praznoverje v kuhinji

V današnjih časih, v dobi vsestranske modernizacije, je vsako praznoverje smešno in omikanega človeka nevredno. Nihče ne bo verjel, da „coprnica“ zagovori krave, da ne dajejo mleka, in tudi Kolomanove bukve so popolnoma izgubile svojo moč. A vendar so naše gospodinje še zelo praznoverne, starejše seveda bolj od mlajših.

Recimo testo za zavitke ali potice. Še danes je mnogo gospodinj, ki nikakor ne dovolijo, da bi med tem, ko testo „počiva“ ali vzhaja, kdo odprl vrata ali okno, češ da se testo „prehladi“ in se potem trga. To je seveda nezmisljeno, ker je za testo dovolj, da ga pokrijemo s toplo skledo ali

NOGAYICE

volnene, svilene, flor v vseh modnih barvah prvostne kvalitete

Srečko Yršič nasled.

Y. LESJAK

Šelenburgova ulica 3

dobro segretim prtom. A dokaži to gospodinjam!

Po starem načinu ne smemo zelenjave pri kuhanju pokriti, ker izgubi lepo zeleno barvo. Nič ne pomaga, če stokrat dokažeš, da ostane špinata prav tako lepo zelena, če jo pokriješ in da je „edini dobiček“ stare kuhe ta, da porabi dvakrat toliko kuriva in se kuhinja napolni z dušično soparo.

Najbolj razširjena vraža pa je, da je pri tortah, narastkih in kipnikih mešanico jajc, masla in sladkorja mešati pol ure, joj, pri pečenih torti celo uro, neprestano in v isto smer. In vendar vemo, da mešamo samo zato, da vse dobro premešamo in dobi mešanica med vse dele zrak, ki vzpeni testo. To pa dosežemo mnogo prej, če mešamo enakomerno do dna, pa naj bo vsakih pet minut v drugo smer, medtem ko pri mešanju v isto smer proti koncu roka zastaja in otrpne. A navada je železna srajca in naj svoji babici serviram še tako okusno torto, ki je ne bo mogla prehvaliti, ji ne dokažem, da nima prav. Na vse moje dokazovanje trdovratno odgovarja: „Imaš pač večjo srečo ko pamet.“

Snežne čevlje

in galose sprejema v poplavilo tvraka

M. TREBAR
SV. PETRA CESTA 5

Torta bi morala biti nizka in „špehasta“. Ne uči mene, stare gospodinje!

Ne vem, kdaj in odkod se je vzela vera, da sladkih jedi kakor tort, peciva, narastkov in tako dalje ne kaže soliti, ker to pokvari okus. Baš narobe je res, da so vse mlečne jedi, narastki, šartlji in keksi neslani večkrat neokusni. Mnogokrat ne vemo, kaj manjka, kolač je prvovrsten, rahel, a vendar nekaj ni v redu, dokler ne vzkligne izkušena gospodinja: „Neslano je!“ Prav tako napačno je, da si sol prihraniš, če cmoke, rezance, štruklje itd. kuhaš v slani vodi, ne da bi jih solila, ko soljenemu testu vendar prav nič ne škodi, če ga namažemo s sladkim nadevom, marmelado ali krema.

Nešteto je še kuharskih vraž, ki so pri naših kuharicah v velikih časteh. Dokazuj neprestano, da je vse nezmisljeno, da vse ne prinaša nikakih koristi, pač pa škodo, ne prepričaj se zlepo. A če že prejšnjega rodu ne moreš prepričati — Bog ž njim! Ne razumljivo pa je, da se tudi moderne gospodinje kaj rade oklepajo praznoverja, češ, moja mati in njena mati so tako delale, pa bom še jaz. A kaj bi bilo, če bi tem, drugače vsega spoštovanja vrednim gospodinjam rekli: „Vaša mamka in babica sta nosili krila do tal, visoke ovrtnike, steznike in dolge lase, zakaj jih ne nosite tudi vi?“

Proč tedaj s starokopitnostjo, ki nič ne koristi!

Na ražnju pečene telečje noge

Telečje noge opari (morajo biti s kožico) v slani vodi. Potem skuhaš na juhi ali vodi z zelenjavo, v kateri je malo vina, do mehkega. Ko so napol mrzle, odstrani kosti, zreži na lepe koščke, posoli, potresi s poprom, pomoči v tekočem surovem maslu in potem povali v drobtinah ter speci na ražnju ali ocvri.

Ocvrte telečje noge

Pripravi vse kakor prej, samo namestu v maslu pomoči jajca in povaljaj v drobtinah ter ocvri. Dodaj različne zelenjave ali solate.

Mineštron (italijanska juha)

Duši na olju seseklano zelenjavo kakor: čebulo, korenine zelene ali peteršilja, tudi zelenje zelene in peteršilja, zelje ali ohrov, buče, krompir, grah, fižol, fižol v stročju, glavnatu solato, lahko tudi malo špinata. Zalij z juho ali vodo, deni kuhati tudi prašičjo kračo, ako hočeš, ali klobaso ali paradižnike. Ko je vse to kuhano, pri-daj rezance ali makarone.

Telečje prsi z gobicami (predjed)

Telečje prsi posoli, deni kuhati v vodo, v kateri so na liste zrezano korenje, čebula, korenine zelene in peteršilja. Napravi prav svetlo prežganje (belo), deni

Športne čepice

v največji izbiri na drobno in debelo, perilo, trile tuža, noga, čepice, kravate itd. Najcenejši nakup pri

A. PRESKER, Ljubljana

Sv. Petra cesta.

Kaj obetajo kini

Rešitev. (Premijera v Elitnem kinu Matica.) Po daljšem premoru pride to pot ženska publika spet na svoj račun. Pri-ljubljeni Ronald Colman, ki si je osvojil srca ljubljanske publike v svojih lepih filmih z divno Vilmo Banky, nastopa to pot z novo partnerico in sicer z nam že znano Francozinjo Lily Damito. Film je delo veleugledne ameriške produkcije United Artists; dejanje, ki je prepleteno z najčarobnejšo romantiko in se godi na daljnem otoku Javi, bo vžgalo vsakega gledalca.

ELITNI KINO MATICA

Telefon 2124

Najlepši in najudobnejši kino, ležec v centru mesta. Predvaja premijere največjih in najboljših velefilmov. — Izvrstna godba.

Spored prihodnjih dni:

Rešitev

Film tropskega čara, ljubezni in pustolovščin.

RONALD COLMAN
LILY DAMITA

Žena na mesecu

Epohalen velefilm Fritza Langa. Raketni polet na luno

Willy Fritsch — Gerda Maurus

Žena na mesecu. Kakor čujemo, pripravljala Elitni kino Matica premijero grandioznega velefilma — mojstra režiserja Fritza Langa „Žena na mesecu“. Film je brez dvoma eno najimpozantnejših filmskih veledel sodobne kinematografske umetnosti. Troškov za ta film je bilo več ko

popra, polij z juho, v kateri so se kuhale prsi, deni še prsi noter in pretlači vse korenine skozi sito v to juho. Pokuhaj še vse skupno in dodaj muškatega oreha. Premešaj zraven še dušene gobice. Ko je vse kuhano, odstavi od ognja ter vtepi rumenjaki, kateremu si primešala malo surovega masla in kuhane smetane ter malo limonce.

Zajčje stegno v omaki

Pretakni s slanino, osoli, potresi s poprom ter opeci na vse strani z mastjo. Ko je vse lepo bledorjavo, dodaj na listke rezano čebulo, korenje, korenine zelene in peteršilja, lovorjev listič, celega popra, 1 dišeč klinček, malo limonovega soka, prav malo kisa, vse naj postane svetlorjavo, potresi z moko, zalij, dodaj malo vina in kisle smetane. Poberi meso na krožnik ter pretlači vse skozi sito na meso.

Juha s špinačo

Kuhaj špinačo ravno tako kakor zgoraj, trebuješ juhe, deni v juho še zrezano klobaso in stepi vanjo rumenjaki. Nato deni vanjo zavrti na kocke zrezan kruh ali pa zakuhaj v njej riž. Rumenjaka ne smeš dodati, dokler je juha na ognju.

KINO DVOR LJUBLJANSKI

Sredi največje sezone še vedno nizke cene: 4.—, 6.—, 8.— Din.

Vsak dan ob 4. uri, v nedeljo in praznik ob pol 11. uri in ob 3. uri še vedno lahko sedete za ceneno vstopnico 4 Din, kamor hočete!

P. n. občinstvu javljamo, da smo spet nakupili 20 popolnoma novih filmov nemške produkcije, v katerih igrajo glavne vloge Lya de Putti, Anna May Wong, Dina Gralla, Anny Ondra, Agnes Esterhazy in druge velike filmske dive. Prav posebno opozarjamo občinstvo, da se nam je posrečilo dobiti velefilm slavnega mojstra režiserja Duponta

„Atlantic“

Kaj pride v najkrajšem času?

Kako pridem na svet

znanstven film brez vseh fotosov, posebne predstave za gospode in dame.

Kujoni v frakih

Dva najnovejša konkurenta Pata in Patachona sta Siegfried Arno in Kurt Seron.

VICTOR McLAGLEN
kot kurjač iz filma „Kapitan Mack“.

4 in pol milijona mark; pripravljali in snemali so ga tri leta in njegova premijera bo baš v dobi, ko je nemška vlada dovolila slovitemu prof. Oberthu izstrelitev prve poskusne rakete na luno. Film je bil v Nemčiji, Avstriji, na Češkem in vsepovsod, kjer je bil predvajan, prava senzacija. Tudi v Ljubljani vlada že danes zanj ogromno zanimanje. O filmu samem prinesemo ob premijeri daljšo strokovno oceno.

„Tempo! Tempo! Hudičeva metresa“ (Ljubljanski dvor) je senzacionalen film, v katerem nastopa kot glavni igralec znani artist, akrobat in pustolovec Luciano Albertini. Film je nemške produkcije, poln napetosti in zapletljajev. Albertini igra vlogo filmskega igralca, ki mu poverijo vlogo detektiva, kar končno res postane, ko njegovi ljubljenci ukradejo dragoceno ovratnico. In zdaj se začne divji lov. Tempo! Tempo na vse strani, po zemlji in zraku, vodi in visokih jamborjih... Luciano Albertini je redki gost Ljubljane in zato pa to pot gotovo dobro došel.

Kapetan Mack! (Premijera v kinu Ideal.) Victor McLaglen je v Ameriki eden izmed najbolj priljubljenih filmskih junakov. Njegovi filmi so vselej predmet oboževanja najširših ljudskih mas. In po vsej pravici! Orjak po svoji postavi, pravo utelešenje pojma moža, silnega in krepkega, ima pri tem vse lepe lastnosti, katere pričakujemo od moža: pogum, pravičnost, poštenost in vselej vedri humor. Le eno napako ima, to je njegovo srce, ki je v mnogih slučajih omahljivo in utripa zdaj za to, drugič pa spet za drugo deklico; nu, tega mu ni preveč zameriti, saj je to dandanes pogosto v navadi skoro pri vseh moških, pa tudi pri ženskah.

Današnji film nam predstavlja Macka kot kurjača na večjem parniku. Naiven in pošten po svoji naravi postane žrtev svoje ljubezni in nasede izredno prebrsani ženi, ki ga omamlja z ljubavnimi triki in ga uporablja kot sredstvo za svoje zlobne namene. — Toda vse se srečno konča, kajti tudi Mack ni tak slepec, da ne bi končno spoznal namenov zapeljivanja.

Film je poln avantur in senzacij, prepleten s tolikim humorjem, da ga je veselje gledati. Posebno mnogo smeha vzbuja slavni Doko (Clyde Cook), mož s harmoniko, slabič po telesu, diametralno nasprotje ogromnemu Macku, „junak“, ki kaže svoj pogum vedno le z jezikom, a zbeži pri najmanjši nevarnosti. Že njegova pojava deluje komično in človek se mu mora smejati od začetka do konca. Film je izvrsten in bo gotovo vsem ugajal.

KINO IDEAL

SPORED:

Kapitan Mack

Film ljubavne zablude pomorskega junaka. — Smeh in zabava. — V glavni vlogi

VICTOR McLAGLEN

Borba in zmaga

Ufa film. Erna Morena, Oscar Homolka

Radža

(Srce maharadže). Velik orientalski film tajinstvene Indije

L. Orlev:

Zamotana stvar

„Čujte, gospod, to je vendar moj zavojček," je rekla dama v avtobusu gospodu zraven sebe, ki je ravno hotel izstopiti ž njenim zavojčkom.

„Oprostite, milostiva," je vljudno odvrnil gospod in se odkril, „zavojček je moj."

„Taka nesramnost, zavojček je vendar moj!" je ogorčeno zavpila dama.

„Obžalujem, moj je!"

„Čujte, gospod, o tem se lahko takoj prepričava. Sprevodnik, tale gospod hoče odnesti moj zavojček. Prosim vas, da ga pozovete, naj se izkaže."

Potniki so se škodoželjno muzali. Dama jih je malo imela na svoji strani, ker se je tako razburjala, med tem ko je gospod s svojim samozavestnim nastopom takoj osvojil vse. Zavojček je bil brez dvoma njegov.

„Saj to se da vendar ugotoviti," je menil nekdo, „kaj pa je v zavojčku?"

„Če povem, bo tudi on vedel," je plaho odgovorila dama.

„Dobro, potem hočem izdati samo del vsebine, ostalo boste morali pa vi," se je zasmel gospod.

Začudeno ga je pogledala. Kako je mogel vedeti, da je več stvari v zavojčku?"

A on je že začel: „Četrť funta klobas."

Dama se je ustrašila. Zavojček je bil vendar njen! Kako je potem mogel vedeti? Da dokaže, je rekla:

„Pol funta sira."

„Škatlica kumar," se je zasmel on.

„Zavitek čokolade, je dahnila ona.

„Funt hrušk."

„Mandlji," je šepnila vsa zbegana.

Potniki so prisluhnili. To je bilo vendarle malce čudno.

Sprevodnik ni vedel, kaj naj stori. Čigav je bil po tem takem zavojček? Oba sta natanko vedela, kaj je v njem...

„Jaz moram res izstopiti, gospod — prosim, vrnite mi zavojček," je zaprosila dama.

Tedaj je gospod vstal.

„Gospoda," je rekel svečano, „hočem vam zadevico pojasniti. Bistroidec sem in sem vam hotel ob tej priliki pokazati svoje zmožnosti. Zavojček je res last dame. V tem ko sem zatrjeval, da je moj, je dama mislila

na to, kar je v njem. Tako mi je bilo lahko pogoditi njene misli in vam razodeti, kaj je v zavojčku. Ali želi kdo izmed vas mojo posetnico? Stranke sprejemam vsak dan od treh do petih."

Srečna dama je bila prva, ki se je pojavila v njegovi sprejemnici; vsi drugi so navdušeni storili po njenem zgledu.

Bistroidcu se je razširil obraz: krasna bodočnost se mu je obetala. Saj nihče ni mogel vedeti, da je stal zraven dame v trgovini, ko je nakupovala...

„Gospod šef, prosil bi vas, da mi danes dopoldne daste prosto zaradi mojega starega očeta."

„Kaj je spet to? Saj ste že lani izostali iz službe ves dan, da ste šli za njegovim pogrebom?"

„Res; toda danes popoldne bi se rad sestal ž njim pri spiritistični seji."

Sodnik: „Obtoženi ste, da ste gospoda I. dejansko napadli. Ali se upate tajiti?"

Obtoženec: „Če se upam tajiti? Zakaj ne, gospod sodnik, če mislite, da mi bo kaj pomagalo."

„ROMAN“

se pripravlia na novo leto

Število prijateljev, ki so se zbrali okoli „ROMANA", nam dokazuje, da smo s svojim „tednikom za vse" ustregli resnični potrebi.

ZAVEDAMO SE DOLŽNOSTI,
ki smo jo vzeli nase. Z njo pred očmi bomo tudi v novem letu dosledno izvajali svoj program:

ZABAVATI, NE DA BI KVARILI!
V tem zmislu uvažujoč sedanji okus večine, bomo skušali stopnjema

VODITI BRALCE
OD DOBREGA K BOLJŠEMU,
OD BOLJŠEGA K NAJBOLJŠEMU.

Pot je dolga, a prehodili jo bomo. Kakor nismo doslej priobčili niti vr-

stice slabega, npravstveno škodljivega branja, tako je ne bomo niti v bodoče.

Roman: „ROMANA“

V LETU 1930

bodo še zanimivejši in vsebinsko

ŠE BOLJŠI OD DOSEDANJIH!

V isti želji pripravljamo bralcem

VEČ PRESENEČENJ,

ki bodo napravila naš list mnogoličnejši, obenem pa dokazala

NAŠO DOBRO VOLJO

tudi tistim, ki še ne verujejo vanjo. Že v letu 1930 boste opazili

med našim pisatelji imena svetovne slave!

Uvedli bomo tudi rubriko, v kateri bo „ROMAN" redno poročal o

NOVIH SLOVENSКИH LEPOSLOVNIH KNJIGAH

brez ozira na to, kje so izšle!

Razen tega lahko že danes povemo, da pripravljamo za najbližjo bodočnost več

vzporednih publikacij

katerih vsaka bo pomenila

zgodovinski dogodek za slovensko knjigo in slovensko kulturo.

Poudarjamo pa: Vse to nam bo le tedaj mogoče, ako bomo imeli

TRDNO ZASLOMBO

pri bralcih in naročnikih. Če naj izvršimo vse dobre sklepe, nam morajo vsi pomagati, da se

ob novem letu naklada

„ROMANA" podvoji!

Zato bodi

december mesec propagande za „ROMAN"!

Delajte za nas od ust do ust, agitirajte od znanca do znanca!

Pridobite nam vsak svoj enega naročnika ali rednega kupca! S tem delate za svojo lastno duševno korist in zabavo.

„Roman" za vse! Usi za „Roman"!

Zlati demon

Pustolovni roman

Prejšnja vsebina: Politik McNamara si je znal podvreči starega in nesamostojnega sodnika Stillmana za svoje nečedne namene. Pod pretvezo, da si lastniki zlatokopov v Nomu na Aljaski niso postavnim potom pridobili pravic za pridobivanje zlata, jih kratko malo prežene, kôpe pa zasede. — Najbogatejši zlatokop v Nomu je last Glenistra in Dextryja. Morala sta ga prepustiti pustolovcu kakor vsi njuni tovariši. Glenister ljubi Heleno, sodnikovo nečakinjo; njej dvori tudi McNamara, ki jo je že zaprosil za roko. Helen si s svojimi čuvstvi še ni na jasnem, vendar misli, da bi mogla McNamara ljubiti; saj ne sluti, da je politik slepar. Glenistra jo je strah; pred meseci, ko se je skupaj z njim in Dextryjem vozila s parnikom v Nome, jo je siloma objel in poljubil.

Ko Glenister zve, da se Helen namerava poročiti z McNamaro, njegovim najhujšim sovražnikom, ga mine vsa borbenost in veselje do življenja. Prepričan, da je deklica zapletena v zaroto, odide v krêmo. Tam ga prime strast za igro; sprva dobiva — a sreča se obrne. Vse, kar je dobil, spet zaigra, izgubi ves svoj denar, zaigra svojo polovico zlatokopa. Upropastiti ga pomaga „kvartaški kralj“, ki ga iz neznanih razlogov črti, in Cherry Malottova, pustolovka, ki ljubi Glenistra. Helen dozna o tem dogodku od zakotnega odvetnika Struva, McNamarovega pajdaša. Ob tej priliki ji Struve pove zgodbo Cherryne in Glenistrove ljubezni. Glenister jo je bil rešil, ko se je utapljala in se nihče ni upal skočiti v ledeno vodo. Takrat se je zaljubila vanj. A on jo je imel rad samo kot prijateljico in ni maral slišati o ljubezni.

Osleparjeni zlatokopi so odločeni upreti se z orožjem. Glenister jim odsvetuje: Stillman in McNamara imata za seboj vojaštvo. Ker ga ne poslušajo, sklene Heleno posvariti. V tem se uporniki pripravljajo, da naskočijo Stillmanovo hišo. Ko zagledajo Glenistra v družbi s Heleno na oknu, so prepričani, da je Glenister izdajca. Helen prizna resnico in reši položaj. Polagoma se ji začno odpirati oči.

Drugi dan zaide Helen na izprehodu v zapuščeno predmestje, ko zdajci začuje za seboj besno lajanje. Stekel pes! Vsa otrpla od groze beži: kam? Daleč na okoli nikjer hiše, le samotna kočica nekaj korakov pred njo — zaklenjena. Takrat zagleda neznan žensko z majhnim revolverjem v roki, ki gre proti njej.

Revolver je počil in pes se je tuleč in cvileč prekucnil. Neznanka je še večkrat ustrelila, dokler ni nepremično obležal. Potem je dejala:

„Kaliber je premajhen, ni kaj prida.“

Helen se je sesedla na stopnice. „Kako dobro streljate,“ je zaječala.

Med tem so tudi možje prišli bliže in razburjeno govorili. Neznanka se je spet obrnila k Heleni.

„Stopite z menoj v hišo, da se opomorete.“

Deklica je šla za njo in se znašla v udobni, malone razkošno opremljeni sobi. Tam je stal klavir z odprtimi no-

tami in majhne ženske mnogoterosti, ki jih Helen že ni videla, odkar je bila z doma. Domačica je bila izginila za zastorom in je rekla iz sosednje sobe:

„To je že tretji stekli pes ta mesec. Steklina postaja tukaj že kar moda.“

Vrnila se je s steklenico in čašami na srebrnem pladnju.

„Izmučeni ste. Žganje vam bo dobro storilo, če ga prenesete. Potlej pa lezite za trenutek.“

Govorila je s tako iskreno dobroto, da ji je bila Helen hvaležna. Bila je bujna in vitka ženska, njene kretnje so bile prečudno voljne. Njen smehljaj je Heleno očaral; neko toplo čuvstvo jo je prevzelo za to edino žensko v Nomu.

„Kako prijazno od vas! A ni hudega; samo prestrašila sem se bila.“

Njen pogled je spremljal ljubke kretnje druge, s katerimi je postavljala stvari na mizo. Zdajci pa je odkrila sliko Roya Glenistra.

„O!“ je vzkliknila in utihnila, ker se ji je tisti mah razodelo, kdo je njena rešiteljica. Da, moškim se je ta ženska morala zdeti lepa. To odkritje jo je prešinilo kakor blisk. Vstala je in skušala skriti zadrego.

„Hvala vam za vašo dobroto. Zdaj mi je že dobro in lahko grem.“

Njen izpremenjeni izraz izkušeni opazovalki ni mogel ostati prikrit. Že neštetokrat je bila Cherry Malottova opazila take nenadne izpremembe pri drugih ženskah, toda vedenje te deklice jo je nekako bolj užalilo. Vendar se ni izdala; le nasmeh ji je olednel.

„Ali ne bi ostali tu, dokler se ne opomorete, gospodična...“ Iztegnila je roko, kakor da jo hoče zadržati.

„Chestrova. Ime mi je Helen Chestrova. Nečakinja sodnika Stillmana,“ je odgovorila naglo, kakor v zadregi.

Cherry Malottova je umaknila roko. Obraz ji je postal trd in sovražen.

„Ah, vi ste gospodična Chestrova — in — jaz sem vas rešila!“ Grenko se je zasmejala.

Helen se je premagala in ostala mirna.

„Žal mi je, da gledate tako na stvar. Bila sem vam hvaležna.“ To reki je stopila proti vratom.

„Počakajte še trenutek! Moram govoriti z vami. O, ne bojte se! Vem, da napravite neodpustljiv greh, če govorite z menoj. Toda vedite, da sem pri vsej svoji izprijenosti vendarle boljša od vas, zakaj jaz sem poštena z onimi,

ki me imajo radi, in ne varam svojih prijateljev.“

„Ne razumem vas,“ je hladno odgovorila Helen.

„O, pač, dobro me razumete! Nikar ne igrajte nedolžnic!“ Zastopila ji je pot. „Mala usluga, ki sem vam jo izkazala, mi daje neko pravico, da vam povem, kako malo vredna je vaša krinka. Občudujem vašo spretnost pri tem umazanem poslu, a če se delate užaljeno in čednostno, me žalite.“

„Dovolite, da — —!“

„Marsikaj slabega sem storila,“ je brezobzirno nadaljevala Cherry, „toda tega, da bi koga moža upropastila zaradi njegovega denarja, vendar nimam na vesti.“

„Ali hočete s tem reči, da sem svoje prijatelje izdala?“

„Tako sem vas izpregledala, a Roy mi ni verjel. Potem mi je Struve vse povedal. Steklenka vina v družbi ženske — pa vam ta norec izblebeta vse, kar ve. McNamara igra drzno igro in je bilo pametno, da vas je pridobil, ker imate dobre živce in ste primerni za to vlogo. Ker tedaj niste boljši od mene, tudi nimate pravice, da prezirljivo gledate name.“ Odprla je vrata in s porogljivim nasmehom spustila deklico ven.

Helen je bila preveč zmedena, preveč se je čutila ponižano, da bi mogla razumeti. Zavedala se je le tega, da jo je Cherry Malotte obdolžila udeležbe pri zaroti, ki jo je očitvidno poznal že ves Nome. Občutek, da tava v temi, občutek, ki ga je v zadnjem času tolikrat imela, jo je spet obšel. Toda če je Struve drugim ženskam vse povedal, zakaj potem ne tudi njej? Obstala je in je potem ubrala smer proti glavni cesti. Cherry Malottova jo je imela za komedijantko — dobro, pokazati ji hoče, da ima prav.

Dobila je Struva v njegovi privatni pisarni.

„Dober dan, gospodična Helen. Prav nič se vam ne pozna, da imate za seboj tako hudo noč. Vaš stric mi je vse povedal. Krasna deklica ste!“

„Gotovo ste zelo zaposleni?“

„Da — a za vas imam vselej časa.“

„Ne prihajam v poslovnih zadevah. Hotela bi se le nekoliko z vami pogovoriti.“

„To je zame še večja čast,“ je odvrnil Struve z izpremenjenim glasom in obrnil svoj stol k njej. „Iskreno vam priznam, da sem vzhičen.“

„Sita sem že vsega. Stric in McNamara delata z menoj, kakor bi bila še zmerom neumna šolska gos.“

„Kaj bi radi vedeli?“ je vprašal oprezno.

„Rada bi vedela, kaj ljudje govore.“
 „A, za to vam gre! Ne poslušajte, kaj ljudje čenčajo!“

Videla je, da se je zaletela, in je naglo povzela:

„Vedeti hočem, kako stvar gre. Ali mislite, da ne umem molčati?“

„Seveda znate,“ se je zasmeljal in je skušal obrniti pogovor. Ona pa je vstala in se naslonila na pisalno mizo, trdno odločena, da ne odide prej iz pisarne, dokler mu ne iztrga vsaj dela te skrivnosti.

Nagnila se je k njemu in se mu nasmejnila.

„Vi ste prav taki kakor vsi drugi, kaj ne? Nočete mi dati, kar mi gre.“

„Dati, dati,“ se je cinično zarežal Struve, „to je večna zahteva žensk. Dajte mi to... dajte mi ono! Samoljubni spol! Zakaj ne bi tudi ve enkrat kaj dale? Možje so trgovci, ženske skopulje. Radovedni ste. Zahtevate, da prelomim besedo in žrtvujem svojo čast za vas. To je pristno žensko. Ustregel vam bom, a ne zastonj. Ne, sklenila bova pogodbo.“

„Ni radovednost,“ je ogorčeno odgovorila. „To je moja dolžnost.“

„Čuli ste neko govoričenje in ste postali nezaupni. Mislite, da jaz Bog zna kaj vem, kar bi utegnilo postaviti stvari v novo luč. Če vam povem, da hranim papirje, ki ste mi jih spomladi prinesli, tamle v blagajni in da je v teh papirjih ključ vse skrivnosti? Kaj bi storili? Če ste ženska, ne boste prej mirovali, dokler jih ne dobite v roke. Kako pa je z najino pogodbo?“

„Da, da, dajte mi papirje!“ je vneto zaprosila.

Planil je s stola in ves rdeč v obraz stopil proti njej, a ona se je vsa bleda umaknila do zidu.

„Ali ne razumete, da moram vedeti, kaj je v papirjih?“

„O, pač, razumem, vendar zahtevam poljub, da zapečativa pogodbo.“ Iztegnil je roko po njej, ona pa ga je sunila proč in stekla k vratom.

„Storite, kakor se vam zdi!“ se je zarogal. „Toda če se ne motim, boste vse storili, da pridete do papirjev. Stavim, da ne boste hoteli ne McNamare poročiti, ne svojemu stricu pogledati v oči, preden ne izveste resnice. Kadar pristanete, pridite spet!“

„Vi ste panter!“ je prezirljivo zasikala.

„Srčkana in elegantna zver,“ se je zasmeljal. „Nežna in igrava, a z ostrimi zobmi in še ostrejšimi kremplji. Kadar si boste premislili, vas bom pričakoval! Ta vrata drže v vežo in od tam na cesto. Nihče vas tedaj ne bo videl, ko boste prišli in šli.“

Ko je hitela domov, se je z začudenjem izpraševala, zakaj ga je tako dolgo poslušala. Kakšna pošast je bil! Njegovi nameni so bili na dlani; taki so bili že od prvega dne. Vse to je že prej vedela... Poskus se ji je izjalovil, vendar ne bo prej imela miru, dokler ne dobi odgovorov na svoja vprašanja. Morala je opraviti s sumnjo, ki jo je glodala. Spomnila se je strica in se je z vero obupa oklenila poslednjega svoje krvi. Hrepenenje po izgubljenem bratu je vstalo v njej. Bil je tudi še McNamara — toda kaj je vedela o njem, kaj je vedela o tem človeku, o katerem so ji jele vstajali najhujše misli?

V občutku brezmejne osamelosti in zapuščenosti je Helen mirno premišljala o vsem, tako mirno, kakor je mogla v svojem razburjenju. In spoznala je, da zdaj ni čas za ponos. Šlo je za dejstva, ki jih je morala za vsako ceno dognati: nekaj minut nato je potrkala na vrata hiše Cherry Malottove.

Ko ji je deklica odprla, je Helen z začudenjem videla, da je jokala. Ni slutila, kak vihar je razsajal v Cherry, ki ji je Helenina sveža lepota še bolj razbičala grenkobo in ljubosumje. Če je bila Helen Chestrova kriva ali ne — kako bi mogel Glenister izbirati med njima? Sovražno je pogledala obiskovalko.

„Ali smem noter?“ je vprašala Helen. „Nekaj vam moram povedati.“ — In ko sta bili v izbi, je začela:

„Ni mi bilo lahko še enkrat vrniti se, a nisem mogla drugače. Upam, da mi boste pomagali. Rekli ste, da veste, da se je zgodila velika krivica. Slutila sem jo, vendar jasnega nisem nič vedela, a da bi svojim lastnim sorodnikom ne zaupala, me je bilo strah. Očitati ste mi, da sem zapletena v to — da sem izdala svoje prijatelje. Ali mi ne bi hoteli zaupati, kaj veste in kakšno vlogo naj bi bila igrala? Ali so kakšni dokazi, da moj stric ni pošteno ravnal?“

„To je vse, kar želite vedeti?“

„Ne. Rekli ste mi, da vam je Struve vse povedal. Šla sem k njemu in mu skušala izvabiti skrivnost. Ali...“ Vztrepotala je, ko se je spomnila.

„Kaj ste dosegli?“

„Ne izprašujte! Ne maram misliti na to.“

Cherry se je kruto zasmeljala.

„In ker tam niste imeli sreče, se spet vračate k meni? Ne, gospodična Chestrova, niti besedite vam ne verjamem. Idite k svojemu stricu in k svojemu častilcu in jima povejte, da bom izpregovorila, ko pride čas. Sodijo, da preveč vem, kaj ne? Poslali so vas semkaj, da vohunite? Dobro, sporazumejva

se! Vi igrate svojo igro in jaz svojo. Pustite Glenistra pri miru in jaz ne bom izdala McNamare. Velja!“

„Ne, ne, ne! Za to vendar ne gre! Samo resnico hočem vedeti!“

„Potem se vrnite k Struvu, naj vam on pove! Jaz vam ne povem! Sklenite kupčijo z njim! Boljše ljudi kakor je on, ste že imeli za norca. Poskusite, kako daleč pridete pri njem.“

Helen je šla, ker je izprevidela, da bi bilo vse zaman.

Doma je napisala dve kratki pisemci in poklicala svojega japonskega slugo.

„Evo, Fred, poišči gospoda Glenistra in mu daj to pismo! Če ga ne boš mogel dobiti, pojdi k njegovemu partnerju in mu daj drugo pismo!“

Fred je šel in se vrnil čez uro; v roki je imel pismo, naslovljeno na Dextryja.

„Ne najdem ga,“ je izjavil. „Mladi mož pravi, da je odšel, da se vrne jutri, čez enajst dni, morda.“

„Pismo za gospoda Glenistra si oddal?“

„Da, gospodična.“

„Imaš odgovor?“

„Da, gospodična.“

„Daj ga!“

Odgovor se je glasil:

„Zelo spoštovana gospodična!

Razgovor o nama obema tako jasni zadevi kakor je stvar glede zlatokopov, bi bil odveč. Kar pa se tiče snočnjih dogodkov, ne potrebujemo vašega sočuvstvovanja.

Vaš udan Roy Glenister.“

Ko je čitala pismo, je stopil v sobo sodnik Stillman; Heleni se je zdelo, da se je v zadnjih dvanajstih urah postal za prav toliko let: žolta popoldanska svetloba je neusmiljeno podčrtavala upadlost in bledest njegovega obraza.

„Alec mi je pravil o vajini zaroki. Teško breme mi je s tem odvalil z duše. Zelo sem vesel, da se boš z njim poročila. Krasen dečko je; vrhu tega je edini, ki nas more rešiti.“

„Kako to misliš? Ali smo v nevarnosti?“

„Nu, v mislih imam seveda to drhal. Toda Alec bo poskrbel, da dobimo vojake za varstvo.“

„Ničesar nam ne bodo storili...“

„Vem, kaj rečem. Če upornikov ne ustrahujemo, bo tekla kri. Poskušali me bodo izriniti, da vzamejo zakone spet v svoje roke. O tem si moraš biti na jasnem. Mladi Glenister spada tudi k njim — in pozna vse. Misliš, da bi mogla kaj iztisniti iz njega?“

„Ne vem... ali te razumem...“ je zamrmrala deklica in vsa kri ji je izginila z lic.

„Pač, razumeš me! Doznati moram imena kolovodij, da jih dam aretirati. Izvabiti jih moraš iz mladega moža.“

Helen se je z neizrekljivo grozo zagledala v starega.

„To — to zahtevaš od mene?“ je naposled hripavo zajejala.

„Zdaj ni časa za malenkostne pomisleke!“ je razdražen zagodrnjal sodnik. „Meni gre za življenje ali smrt, a Alecu nič manj, če...“

„Ti misliš,“ mu je segla v besedo, „naj izdam tistega moža, ki naju je rešil ni še dvanaest ur tega?“

„To ni izdaja, silobran je. Če mi njih ne ukrotimo, padejo oni po nas. Glenistru se ne bo skrivil las, toda njegovi pajdaši morajo pod ključ. Stori tedaj svoje!“

Ni mu odgovorila. Šla je v svojo sobo, zaklenila vrata in se srepo zadržala pred se. „Bojim se, da je res! Bojim se, da je vendarle res!“ je šepetala vznemirjena.

K obedu je ni bilo. Izgovorila se je z glavobolom. McNamara je prišel zvečer. Čeprav ga ni videla od takrat, ko jo je ponoči ostavil z njeno nemo obljubo, da se bo poročila z njim, si ni mogla kaj, da mu ne bi bila stopila naproti s prepričanjem v srcu, da je lopov. Če je pomislila na to, kaj je sodnik hladnokrvno zahteval od nje, se je vse uprlo v njej. Ves dolgi, pusti večer je ostala v sobi. Naposled jo je hotela prevzeti omotica; stekla je po stopnicah, da naroči večerjo, zakaj od zajtrka ni še ničesar imela v ustih.

Iz salona so se čuli glasovi in ko je bila že spodaj, je nehote prisluhnila. Ob prvem stavku, ki ga je prestregla, je zavrgla sleherni pomislek. Dolgo je prisluškovala načrtom, ki so jih kovali in o njih razpravljali onkraj zidu; pottlej pa se je obrnila in stekla po prstih v svojo sobo, da se z blazno naglico preobleče.

Pritisnila je lice na steklo: zunaj je na vsem nebu visela brezvezdna noč, težko kakor baršunasta odeja. Navzlic temu si je ogrnila gosto tenčico, preden je utrnila luč in stopila v vežo. Čula je McNamara, ki se je pri hišnih vratih ravno poslavljajal od sodnika; počakala je, dokler ni stric odšel gor po stopnicah.

Ko je izginil v svojo sobo, je stekla iz hiše, zaprla vrata in vzela ključ s seboj. Nepojmljiva groza jo je gonila in v glavi ji je bila le ena tesnobna misel:

„Prepozna bom! Prepozna bom!“

Sedemnajsto poglavje

VIHARNA NOČ

Komaj si videl roko pred očmi. Nizki oblaki so bili nabiti z električno napetostjo bližajočega se viharja in bilo je, kakor bi vse ozračje ječalo in drgetalo.

Ko se je deklica bližala Glenistrovi hiši, je razočarana videla, da ni v njej luči. Otipala se je do vrat in pridušeno vzkrinknila, ko sta iz teme stopila dva moža in jo surovo prijela za roke. Nekaj mrzlega in trdega je začutila na licu, da je s strahom umaknila glavo.

„Stoj... ženska jel!“ je zavpil tisti, ki jo je držal za roke, in jo izpustil. Drugi je pobesil orožje in si jo pozorno ogledal.

„Gospodična Chestrova! Kaj pa vi tu?“

„Hotela sem k Wilsonovim, a v temi sem morala zgrešiti. Mislim da ste me opraskali.“

„Zelo žal. Imela sva vas za...“

Tovariš ga je ostro prekinil.

„Glejte, da se spravite odtod,“ je nevljudno zarežal nanjo. „Nekoga pričakujeva.“

Helen se je obrnila. Zdaj je vedela, da je še časa in da stričevi ljudje še niso položili rok na Glenistra. Iz pogovora med sodnikom in McNamaro je bila ujela, da nameravata to noč prijeti ne samo oba njena prijatelja, ampak sploh vsakogar, na katerega bi letel sum, da drži z uporniki.

Hitela je po temnih ulicah proti hiši Cherry Malottove, toda bila je tema in na trkanje ni dobila odgovora. Obup jo je prešinil — kje naj išče Glenistra, ki ga je morala dobiti?

Morda je bil v gledališču severne krčme?

Brez pomišljanja se je odpravila proti krčmi. Poiskala je stranski vhod v gledališče in pritisnila boječe na kljuko. Vrata so bila zaklenjena. Iz dvorane se je čula godba in petje. Sluteč, da mora biti tu mož, ki ga išče, je jela razbijati po vratih. Naposled so se odprla in na pragu se je pojavila postava tršatega mladeniča z zavihanimi rokavi.

„Zakaj silite noter med predstavo?“ je zagodrnjal neprijazno. „Vstopite pri glavnih vratih!“

Naglo je preletela oder. Preden ji je utegnil zapreti vrata, mu je stisnila dolar v pest in se zmuznila noter.

„Ali poznate gospoda Glenistra?“

„Seveda,“ je prijazno odvrnil uslužbenec, ter spravil srebrnik. „Videl sem ga nocoj. Stopite z menoj!“ Vedel jo je do roba prizorišča in odgrnil zastor, da je videla v dvorano.

„Nikjer ga ne vidim,“ je dejal spremljevalec. „Iдите rajši gor in ga sami poiščite!“

Pokazal je na stopnice, ki so vodile k ložam, a ona mu je stisnila v roko še en srebrnik in ga prosila, naj poišče Glenistra in ga privede k njej. „Brž, brž!“

Mož se je ves osupel zastrmel vanjo.

„Vi ste zame pravcata zlata jama. Le dostikrat pridite!“

Umaknila se je v teman kot in počakala, dokler ni na galeriji zagledala svojega odposlanca, ki ji je pomignil.

„Sporočil sem mu,“ ji je povedal, ko je prišla k njemu gor, „da ga spodaj čaka dolarska princesa. Vendar ne kaže nagnjenja, da bi šel dol. Na številki sedem je.“

Ni se mogla odločiti.

„Le stopite noter,“ ji je svetoval. „Ničesar se vam ni batì. Z damami se tu zmerom vede spodobno.“

Stopila je v ložo in zagledala Roya, ki je opazoval plesalce. Vprašuje se je obrnil... a ko je dvignila tenčico, je vstal in naglo spustil zavese.

„Helen! Kaj iščete tod?“

„Bežati morate! Aretirati vas hočejo.“

„Kdo? Zakaj?“

„Voorhees in njegovi ljudje — zaradi upora.“

„Nezmisel! Saj vendar nisem bil zraven. To tudi vi veste.“

„Toda zveze imate z uporniki in zato iščejo vas in vaše prijatelje. Vaša hiša je zastražena in mesto kar mrgoli ogleduhov. — Nameravajo vas s kakršnokoli pretvezo zajeti in za nedolocen čas vreči v ječo. Prosim, bežite, dokler ni prepozno!“

„Od kod veste to?“

„Čula sem, ko so razpravljali o tem načrtu.“

„Kdo?“

„Stric Artur in McNamara.“

Ko je rekla te besede, mu je trdno pogledala v obraz. Videla je, kako so se mu zasvetile oči.

„In vi prihajate, da me rešite?“ je vzkliknil, in „tvegate svoj sloves?“

„Seveda. Isto bi storila tudi za Dextryja.“

Njegovo veselje je ugasnilo.

„Dobro,“ je menil brezbrizno. „Naj pridejo! Z menoj je končano. Nocoj sem dobil poročilo od Wheatona. Tudi on je na kraju — ima težkoče s sodišči v San Franciscu zastran pravnih vprašanj. Mislim, da bi se bilo nezmiselno še delj boriti.“

„Morate, morate proč! Uverjena sem, da se dogaja strašna krivica. Zdaj sem vendarle spoznala resnico. Prosim vas, skrijte se, vsaj za nekaj časa!“

„Če se zdaj vi zavzimate za nas, potlej je vsaj še nekaj nade. Hvala vam, da ste me imeli poguma, posvariti.“

Helena je bila stopila naprej in zdajci zavpila.

„Prepozno! Prepozno! So že tu! Ne odgrnite zaves, da vas ne zagledajo!“

V igralnico je bil stopil Voorhees s štirimi možmi. Očividno so nekoga iskali.

„Bežite po stranskih stopnicah!“ mu je šepnila in ga potisnila skozi vrata. Prijel jo je za roko in ji jo hvaležno stisnil. Potem je izginil.

Spustila je tenčico na obraz in hotela stopiti za njim: tisti mah pa so se vrata odprla. Bil je Glenister.

„Bilo bi nezmislno,“ je rekel. „Spodaj na stopnicah čakajo še trije možje.“

Potegnil je revolver in v očeh mu je zaplesal zlovesč ogenj, ki ga je Helen preje večkrat videla na njem.

„Ne, ne tako — za Bogal!“ Zgrozeč se ga je prijala za roko.

„Zaradi vas moram to storiti, drugače vas dobe tu in to bi bilo hujše od smrti. Opravi bom zunaj v veži, tako da boste v občji zmedji lahko pobegnili. Počakajte dotlej, da prestane streljanje!“

Položil je že roko na kljuko, ko ga je zadržala.

„Ubili vas bodo,“ je šepnila. „Še ena pot je. Skočite dol!“

Potegnila ga je do naslonila lože in odgrnila zaveso.

„Ni visoko in opazili vas bodo šele tedaj, ko bo že prepozno. Potem se pomešate med ljudi.“

Storil je po njenem nasvetu. Vtaknil je revolver za pas in se zavihnil čez naslonilo. Galerija je bila komaj dva metra nad dvorano, tako da je brez nezgode priletel med plesalce in utegnil potegniti revolver, preden so ga žje gori opazili.

Ob pogledu na orožje je nastala vseobča zmeda. Ukazi ovaduhov so se izgubljali v vzkrikih prestrašenih žensk, ropotu padajočih stolov in drsanju korakov, ko se je množica razbegavala pred Glenistrom. Šel je zadenski iz dvorane, z očmi strmo uprtimi na stopnico, od koder je pretiela nevarnost.

S svojega prostora je mogla Helen vse pregledati, le mož na stopnicah ne. Videla je plesalke, ki so se v strahu skrivale za hrbte svojih kavalirjev ali pa se stiskale k steni. Zdajci pa je zagledala v nasprotni loži moža, ki je odgrnil zaveso in se tako globoko sklonil ven, da se je bilo bati, da ne strmoglavil na tla. Nameril je orožje na Glenistra, ki je ravno šel mimo lože. Srce ji je zastalo.

Loži sta bili tako blizu, da je razločno videla sleherno črto obraza na oni strani: tam je stal njen brat, ki ga je bila že vsa ta leta zaman iskala!

„Drury! Drury!“ je zavpila na ves glas.

Privzdignil je glavo in se strmo zagledal vanjo, med tem ko se je spodaj odigravala drama. Potlej se je umaknil nazaj v ložo in njegove oči so izdajale človeka, ki dvomi o svojih čutih, a ga je hkrati strah, verjeti resnici. Zavesa za njegovim prstenim obrazom se je zgrnila.

Prav takrat je v dvorani buknil vihar. Glenister se je bil, ves čas držeč sovražnike v šahu, umaknil do vrat v gledališče. Tam se je obrnil in planil v množico. Zdaj je plesišče oživelo. Uradniki so prihrumeli po stopnicah in se vrgli za beguncem. Prišli so ravno prav še, da so še videli v ozadju dvorane divji vrtinec — potlej so se vrata za Glenistrom zaprla.

Helen je odšla skozi stranska vrata, kakor je bila prišla. Nihče je ni opazil. Hodila je kakor v snu. Mehanično je stopala po ozki ulici na glavno cesto in potem domov.

Glenistra je med tem pogoltnila tema in noč je zabilasala za njim sleherno sled. V teku je razmišljal, kam naj se obrne. Ali naj obvesti tovariše v mestu, ali naj gre v kôpe in po Dextryja? Uporniki mu ne bi zaupali, a vendar jih mora posvariti! McNamarovi ljudje so naglo delali; najpozneje v eni uri bo mreža zadržnjena. Ko je bil v bližini Cherryne hiše, je v njej videl luč. Težka kaplja mu je udarila na obraz, za njo druga in zdajci se je vllil dež kakor iz škafa.

Cherry se je razjasnil obraz, ko ga je zagledala. A on se ni utegnil zmeniti za to; burno in tako tiho, da so se besede skoro izgubile v viharju, jo je vprašal:

„Ali si sama?“

Prikimala je. Tedaj je zapahnil vrata.

„Detektivi so za menoj. V severni krčmi ni dosti manjkalo, da me niso prijeli. Aretirati hočejo upornike, zato jih moram posvariti. Ali bi mi pomagala?“ V nekaj besedah ji je povedal o dogodkih zadnjih desetih minut.

„Nekaj časa boš tu na varnem,“ je odgovorila, „ker jih bo nalive zadržal. Če pridejo, pobegneš skozi kuhinjo. V moji sobi lahko skočiš tudi skozi okno. Pri meni te ne morejo zajeti.“

„Dolgi Simms in Dex sta zunaj — veš, v gorah nad najinim kôpom.“ Premolknil je. „Ali bi mi posodila tvojega konja?“ je povzel nato.

„A kaj bo z ljudmi, ki so v mestu?“

„Nje posvarim najprej, potem pa odjezdim v hrib.“

Odkimala je.

„Tega ne zmoreš. Če hočeš najprej obvestiti ljudi v mestu, ne prideš pred jutrom do tega, da se odpraviš v hrib. Vrhu tega je McNamara najbrže v zlatokope telefoniral, naj pogledajo za Dextryjem. On prav tako dobro ve, kje se stari mudi, kakor ti, in še preden bo noč okoli, ga bodo imeli.“

„Tega se tudi jaz bojim. A kaj naj storim? Ali mi daš konja?“

„Ne! Kaj bi s ponijem v tundri? V močvirju se udara do kolen. Sama odjezdim v hrib!“

„Bože, v taki noči, dekle! Saj se ne vrneš! Poslušaj rajši mene! Ne, ne morem ti dovoliti!“

„Konj je sicer majhen, a mene bo nesel.“ Stopila je čisto k njemu. „Dečko, ali ne vidiš, da hočem pomagati? Umrla bi zate, če bi kaj pomagal!“

Resno ji je pogledal v velike sinje oči in plaho dejal:

„Da, vem. Žal mi je, da so stvari take, kakor so — saj gotovo ne zahtevaš, da se ti lažem, otrok!“

„Ne, ti si edini poštenjak, kar sem jih srečala. Mislim, da te zato ljubim. O, tako te ljubim!“ Skrila mu je obraz na prsa in ga nežno ljubkovala. Zunaj je tulil veter in dež je bobnal po oknu.

„Tako zamotano je vse,“ je naposled zamrmral Glenister, „in zdaj ni pravi trenutek govoriti o tem. Hotel bi, da bi bilo drugače. Nobena druga ne bi storila tega, za kar si se ti odločila.“

(Dalje prih.)

Naročnikom v tujini

Ker dobivamo čedalje več pism, v katerih nas rojaki v tujini prosijo pojasnil glede naročnine, načina plačevanja i. dr., in nam pri najboljši volji ni moči vsakomur posebej odpisati, naj odgovorimo na tem mestu.

Naročnino je treba plačati naprej. Denar pošljete najvarneje v denarnem pismu; v krajih, kjer je več naročnikov, si izdatke za poštnino zmanjšate, če pošljete naročnino za vse naročnike skupaj, a seveda morate v takem primeru natanko navesti ime in naslov vseh naročnikov. Pišite razločno!

Na „Roman“ se lahko naročite z vsako številko. Tudi če že izšlih številc nimate, boste list s pridom čitali, ker prinašamo v vsaki številki kratko prejšnjo vsebino obeh romanov. „Roman“ stane vsa leto (52 številke):

Na češkoslavaškem 80 kron, v Avstriji 16 šilingov, v Franciji 60 frankov, v Bolgariji 3/4 levov, v Švici 12 frankov, v Nemčiji 10 mark, v Združenih državah in Kanadi 2 in pol dolarja, na Poljskem 20 zloton, v Belociji 16 belg, na Holandskem 6 goldinarjev, na Danskem in Norveškem 10 kron, na Švedskem 9 kron, v Rumuniji 400 lejev, na Madžarskem 14 pengov.

John P. Herrick:

Tajinstven umor

„Herald', posebna izdaja! Ridgefieldski morilec prijet! Tisoči razburjenih ljudi je trgalo še sveže liste iz rok kolporterjev.

New York se je oddahnil. Slava policiji, ki je morilca izsledila! Policiji? Ne; slava Bucku Burnu, glavnemu uredniku 'Heralda'. Policija se je ravnala po njegovih nasvetih, izkoriščala je njegova odkritja.

In spet nova senzacija! Lepa filmska igralka Marion Mara je izginila. Toda Buck je bil banditom že na sledu. Nihče ni poznal njegove metode, ljudje so videli samo njegove nepojmljive uspehe.

Po Buckovi zaslugi so našli in odredili lepo Marion, toda Bucka Burna, nezmotljivega detektiva, ki mu je vse mesto pelo slavo, Bucka Burna, glavnega urednika najbolj priljubljenega newyorškega lista — Bucka Burna ni bilo nikjer. Izginil je brez sledu.

Nedaleč kopališča Miami je v samotni ribiški hišici stanoval Buck Burne. Vsak dan je bil pri njem zdravnik. Da, veliki poročevalec je bil bolan. Hudo bolan na živcih. Bili so trenutki, ko se pri najboljši volji ni mogel spomniti dogodkov prejšnjega dne, ko je pozabil imena in naslove svojih najboljših prijateljev.

A potem je prišlo ono najstrašnejše. Miss Daisy, kraljica lepote miamiškega kopališča, je odkrila samotarja in ga povabila na veliko zabavo, ki jo priredi 15. julija v svoji hiši.

Petnajstega julija! Druge rešitve ni bilo kakor beg. Najel si je majhno, a naglo letalo in odletel, čeprav mu je zdravnik strogo prepovedal, v New York. Tam je prebil dva krásna dneva, sedemnajstega pa se je vrnil v Miami.

Na pisalni mizi je našel brzojavko. „Vrnite se takoj!“

Nič ga ne bi bilo moglo prijetneje iznenaditi. Pripravil je kovčege.

„Z Bogom, Miami! V New York nazaj, nazaj k delu in razvedrilu!“

In potem je sedel pred svojim šefom. „Marion Mara umorjena! Ali bi prevzeli stvar, Buck?“

„Da jo prevzamem in pojasnim?“
„Da; policija tava v temi. Doslej ni izsledila še ničesar, na kar bi se mogla opreti.“

„Policija naj jutri čita 'Herald'. Tam bo našla vsega dovolj.“

Na pozorišču umora so se dobili vsi poročevalci, ki so imeli v New Yorku

kaj ugleda in slovesa. Samo 'New York Times' je poslal mlado in neznano, a talentirano poročevalko, ki je zvedavo hodila okoli tovarišev in jih skušala preneti.

Burne in detektiv Harry Trent sta bila ravno končala preiskavo v igralniški spalnici. Tedaj se je mlada poročevalka približala slavnemu častnikarju:

„Od 'Timesa' sem, gospod Burne. Prosim vas za kratek intervju. Naši čitatelji bi nad vse radi čuli vašo sodbo.“

„Jutri 'Times' sploh ne bo imel čitatejjev. A če bi sami radi kaj doznali o tej zadevi, čitajte jutri 'Herald'!“

Lepi deklici je vsa kri udarila v obraz.

„Ali stavite, da bo 'Times' rešil vprašanje tega zločina?“

„All right! Deset tisoč dolarjev za 'Herald', gospodična...“

„Evelyne Pylova je moje ime. Velja! Deset tisoč dolarjev za 'Times'!“

Ves New York je govoril samo še o senzacionalni stvari.

V Buckovem stanovanju.

Sedel je v udobnem naslanjaču in strmел pred se. Taka je bila njegova metoda. Med tem ko je Trent v potu svojega obraza stikal za sledovi in odčitati prstov, si je Buck zapomnil samo celotni vtis, sliko mrtve igralkine in duha, to čudno mešanico opojnega pariškega parfuma in strjene krvi. To mu je bilo dovolj. In potlej je obrnil pogled vase. V sanjah je videl umor, videl morilca, mu sledil po cestah in trgih v najbolj skrita zakotja. In drugi dan je 'Herald' poročal, kaj je videl njegov genijalni poročevalec. Tako je bilo vselej in tako bo tudi to pot. A tako težka kakor danes mu stvar še nikoli ni bila. Živci se mu še niso popravili in se mu morda nikoli več ne bodo. Zakaj je moral neprestano misliti na to vražje energično zalo deklico? Tedaj je zbral vso svojo energijo: soba mu je izginila izpred oči. In videl je:

Marion Mara je pričakovala dragega gosta. Koledar je kazal soboto, 16. julija, na uri je bilo deset minut pred peto. Zakaj je bila lepa žena nervozna in nestrpna? Zakaj povabljenca še ni bilo? Bucka je strašno bolela glava, pogled v prošlost mu je trgal živce. Tedaj je prišel gost. Čudno: ni mu mogel videti v obraz. Bilo je, kakor da bi sloki, elegantni mož vobče ne imel glave. A vendar ga je lepa žena poljubila na usta. Zakaj ni mogel spoznati obraza?

Slišal je: „Danes sem podpisala pogodbo pri režiserju Hilrelthu.“

„Ne smeš k njemu! Ne dovolim ti tega!“

„Moram! Bojim se ga, strašen je — a moram!“

Slava je. Tedajci strašen, bolesten krik Strel... v sredo čela... In nato je slika izginila.

Potlej na cesti. Neki možki plane iz hiše, pokliče avto in se odpelje. Nato se vse razblini v meglo. Buck se napenja, išče. Spet zagleda avto in moža. Zdaj vidi tudi številko voza. Vidi elegantno sivo obleko, slamniki in palico. A kaj to pomaga? Takih mož je v New Yorku na tisoče. Spomnil se je, da je tudi sam imel tako obleko. Moral bi videti obraz — a ga ni mogel. Videl je avto, ki je krenil na letališče, videl moža, ki je plačal šoferja. 7 dolarjev 25 centov. Čudno! Prav toliko je tudi sam plačal pred kratkim. Tudi šofer se mu je videl nekam znan. Danes je bilo vse kakor zakleto. Letalo je vzplulo, izginilo v oblakih in megli, megla je padala, legala... Buck se je onesvestil.

Zbudil se je in se znašel na tleh. Vraga, saj mora vendar v uredništvo! Naglo v avto. Med vožnjo je premišljal o rezultatu in je bil zelo nezadovoljen sam s seboj. Narobe pa je šef skoro poskočil od veselja.

„Človek božji, kaj hočete še več? Čas in natančen potek umora, beg morilca po New Yorku do letališča, številko avtomobila! Stojte, te ne priobčimo. Drugače policija sploh ne bo imela nikakega dela!“

Burne je napisal članek in ga takole sklenil:

„Morilec je zapustil mesto v letalu 16. julija, ob četrtna osem. Meni, da je na varnem, a jaz sem mu za petami. Sledim mu, kjerkoli je, jem z njim za isto mizo, spim v njegovi postelji. Meni ne uide. Buck Burne.“

Senzacija. Vse se je trgalo za večerjo izdajo 'Heralda'. A razburjenje je doseglo višek, ko se je pojavila na ulicah posebna izdaja 'New York Timesa', v katerem ni bilo nič drugega kakor debelo tiskana vrsta: „'Herald' se moti!“

Tudi za 'Times' se je občinstvo trgalo. In Buckov senzacionalni članek ni zbudil nič večje pozornosti kakor tajinstvena vrstica njegove konkurentke Evelyn Pylove.

'Herald' se moti! Kako je bilo to mogoče?

Buck Burne je obljubil šefu, da bo odkril morilca. Moral ga je najti! Spet se je zatonil vase, napel vso svojo voljo, se zbral na moža v sivi obleki, počasi je izginila megla in zagledal je... svoj lastni obraz!

On — morilec? Saj to je nemogoče! Nemogoče? Ali ni bil morda on, Buck, ki je bil tako dovzeten za hipnozo, samo žrtev onega tretjega? Ali ni umorjenka govorila o nekem strašnem človeku? Ta je bil morilec, ne on! Po-

lagoma so se mu zbirale razburjene misli. Obtožil bo samega sebe, da, zazibal zločinca v breskrbnost in ga potem razkrinkal. Samo miru in pokoju mu je treba! A kje naj najde miru, ki ga je tako potreboval? V ječi! Da, v ječi!

Jel je pisati. Obdolžil je samega sebe umora, poudaril vse okolnosti, ki so ga obremenjevale, si izmislil motive in neovrgljivo utemeljil: Buck Burne je bil ustrelil Marion Maro!

Šef je prevzel rokopis. Niti za trenutek ni podvomil o točnosti dokazilnega gradiva. Poklical je policijo in predal krivega urednika stražnikom; njegov list je seveda prvi prinesel senzacionalno vest.

New York je strmel. Njegove simpatije za Bucka so se čez noč obrnile. Drhal je kričala:

„Na električni stol z morilcem!“

Z veliko zamudo je tisti dan izšel 'Times'. Na čelu lista so spet stale skrivnostne besede: „Herald' se moti!“ In potem kratko poročilo o aretaciji, nekaj toplih besed o Buckovih zaslugah za javno varnost v New Yorku in naposled v zvezi z njegovo odpustitvijo iz uredništva 'Herald' ponudba službe glavnega urednika pri 'Timesu' z bajno plačo. Službo lahko nastopi takoj, a najkasneje po oprostitilni razsodbi.

Buck je sedel v ječi, truden, brezbrizen, obupan. Udal se je v usodo, odrekal se ponosnim načrtom, da bi razkril pravega zločinca. Njegov dar, da je mogel gledati v daljavo in preteklost, ga je zapustil. Pred očmi je videl samo sovražne obraze svojih tovarišev, potem stražnikov in ljudi na cesti, videl je gole stene ječe, zamrežena okna in vrata, slišal rožljanje verig. Vedel je, da mu ni več rešitve.

Umreti! Saj je bil še tako mlad! ... A tudi Marion je bila tako mlada, ko je morala umreti pod njegovo prekleto roko.

Malo pred razpravo je zašelestel časopis v njegovo celico. Bil je 'Times': videl je, kako fanatično borbo je vodila Evelyne Pylova zanj. Zasmejal se je na glas! In vendar bi ji bil tako rad privoščil zmago slavje, njej, ki je moral nanjo toliko misliti in ki se je borila za njegovo rešitev...

In potem proces. Vsi listi, vsi ljudje, ki so se v nepreglednih množicah zbirali okoli sodišča, so zahtevali smrtno obsodbo. 'Times' ni izšel.

Stvar Bucka Burna je stala slabo. Zaslišanje prič je bilo v kraju. Njihove izjave so ga še bolj obremenile. Dokazale so, da je bil obtoženec 15. julija skrivaj zapustil Miami in odletel

v New York. Kaj je počel tam, kje se je mudil? V svojem stanovanju ni bil. Tudi njegovi tovariši so ga obremenjevali. Nihče ni vedel, kako je bil pojasnil prejšnje zločine. Kako je mogel tako natanko vedeti, kje so se zločinci skrivali in kako so storili zločine? Ali je bil morda na vse zadnje njih sokrivec in jih potem kakor Judež izdal?

V tem zmislu je govoril državni pravdnik, ko se je zdajci javila nova priča, ki je energično zahtevala, da jo zaslišijo.

„Kdo ste?“ je vprašal predsednik.

„Evelyne Pylova, poročevalka 'Timesa'.“

„Kaj veste o tej stvari?“

„Ali smem, preden kaj izpovem, obtožencu zadati nekaj vprašanj?“

„Če so v zvezi z umorom, izvolite!“

„Gospod Burne, ali veste, kako se je končala nogometna tekma med kluboma, Brooklyn Wanderers' in 'New York Giants'?“

„To je nezaslišano! Zavedajte se, da ste pred sodiščem!“

„Na tem vprašanju vztrajam!“

„Odgovorite tedaj, obtoženec!“

„Giants' so zmagali tri proti eni. Vendar ne vem, v kakšni zvezi naj bo izid te tekme z mojo zadevo.“

„Ali ste bili med gledalci?“

„Da.“

„Sami?“

„Ne, s Fredom Haynesom in Tuklem.“

„To je res; privedla sem oba gospoda kar s seboj, da bosta sodišču na razpolago.“

„Grom in peklo, ali se mar norčujete z nami? Kaj naj vse to pomeni?“

„Omenjena tekma je bila šestnajstega julija o pol petih popoldne.“

„Nu, in?“

„Gospod sodni zdravnik, kdaj je bil izvršen umor Miss Mare?“

„Med peto in šesto uro.“

„Zato tedaj gospod Burne, ki je bil od pol petih do pol sedmih z obema gospodoma pri nogometni tekmi, ne more biti morilec Marion Mare. A zakaj se je sam obdolžil umora? In kdo je bil storilec? Dve vprašanji, na kateri upam dati zadovoljiv odgovor. Od vsega početka sem vedela, da je gospod Burne nedolžen. In potem, ko sva sklenila stavo, sem sledila vsaki njegovi stopinji kakor pes krvaš. Pa tudi umorjenkino življenje sem prebrskala in našla neki moment. Oprostite, gospod Trent, da sem ga jaz našla in ne policija: to spet dokazuje, da ni vselej dobro zanašati se na poročila 'Herald'! — Marion Maro je njen prvi režiser, Sam Hilreth je bilo ime lopovu, izrabil in malone nagnal v samo-

mor. Ta fini gospod, drugače dober znanec policije, jo je hotel prodajati, saj razumete? Hotel je živeti od izredne dekličine lepote. In s tem Hilrethom, ki mu je pred tremi leti s pomočjo nekega mladega tovariša pobegnila, je petnajstega julija, tedaj dan pred umorom, sklenila novo pogodbo. Tako. In zdaj gotovo mislite, ta pošast Hilreth je morilec? Ne, tudi on ne!“

„Kdo pa potem? Tak pridite že k stvari!“

„Dognala sem, da je bilo v vsem, kar je pisal Buck Burne o tej zadevi, nekaj resnice. Dognala pa sem tudi, da so bili njegovi sklepi krivi ali vsaj posledica neke zamenjave. Zakaj uro po objavi njegovega poročila sem že vedela, da je bil tisti, ki je bil ob četrti na osem z letalom zapustil mesto, gospod Burne sam. A kako je pogled somnambula — gospod Burne je namreč izredno dovzeten za hipnozo in somnambulizem, kakor mi je pripovedoval kopališki zdravnik v Miamiu — kako to, da je tedaj njegov pogled spustil iz oči morilca in se obrnil na njega samega? Mogoče od utrujenosti... ali pa je sebe zamenjal z njim. Nemara je bil morilec Burnu tako podoben, da ga je zamenjal s seboj. Avtomobila sta vozila drug mimo drugega, njegov pogled se je odvrnil, potem je spet iskal in našel... sebe samega, verno sliko onega drugega. Zdaj je veljalo odkriti dvojnika... in našla sem ga...“

„Stražnik, primite moža, ki sili iz dvorane! Da, da, tistega moža v plašču! Tako, privedite ga semkaj! Strgajte mu lasuljo in umetno brado! Vidite, da je sličen obtožencu kakor jajce jajcu? Nu, George Appleton, ali priznate?“

„Da! Jaz sem ustrelil Marion! Nisem je mogel žive predati Samu Hilrethu. On je imel večjo moč nad njo kakor jaz. Da, jaz sem jo ustrelil in bi jo danes še enkrat, zakaj ljubil sem jo, tako ljubil...“

Seveda so Bucka Burna takoj izpustili. V triumfu se je peljal s svojo kolegico — in naj izdamo — zaročenko Evelyne med vzklíkajočimi množicami ljudi v palačo 'New York Timesa'.

Za njima pa so kričali prodajalci posebne izdaje 'Timesa':

„Nedolžni Buck Burne izpuščen iz ječe... Morilec Georges Appleton soglasno oproščen!“

„Saj to gre pri vas naglo kakor blisk, Evelyne!“

„Dragi, to izdajo smo natisnili že včeraj!“

Pisane zgodbe

Mrzel čaj

Chicago. Na glavnem kolodvoru. Ekspresni vlak čaka na odhod.

Prodajalec na peronu poniva svoj voziček, ki je ves obložen z majhnimi steklenkami z neko rjavkasto tekočino:

„Mrzel čaj, mrzel čaj; samo pet dolarjev steklenka.“

Potniki poželjivo kupujejo. Pet dolarjev ni malo denarja; gotovo bo kaj boljšega v steklenkah. Vino! V Ameriki ne smejo prodajati alkohola, zato skušajo prodajalci na vse mogoče načine prelisiti državo.

Vlak odpelje; prodajalec si ob praznem vozičku veselo mane roke.

A v kupejih kolnejo potniki:

V steklenkah je bil res mrzel čaj!

Vitez

Francoski kralj Henrik IV. je nekega dvorjana povitezil. Po starem običaju je dvorjan pokleknil in začel govoriti besede:

„Gospod, nisem vreden...“

Tedaj ga je kralj prekinil in odvrnil:

„Vem; podelim vam viteštvo na priporočilo markize B. Njej se zahvalite!“

Po Hanns Rösler:

Lovske

Pred leti je živel na Tirolskem lovec, ki je že zadel, še preden je sploh ustrčil. Nekega dne je lovil v gozdu, ko se je zdajci pojavil na visokem drevesu divji petelin. Lovec je prijel puško in nameril. Tisti mah pa ga je petelin opazil in zavpil ves prestrašen:

„Ali nisi ti tisti veliki tirolski lovec, ki...?“

„Seveda,“ je odvrnil lovec, še preden je petelin dogovoril.

„Potem se seveda ne da nič storiti. Ni ti treba streljati; bom že sam prišel dol in bom mrtev,“ je rekel petelin in padel mrtev z veje na tla.

Kakor znano, so zajci kar nori na tobak za nosljanje. To njihovo slabost je izkoristil neki lovec na Švabskem in natrosil na kilometrski kamen velik ščep najboljšega tobaka za nosljanje.

Zajec priteče mimo, zavoha: „Boga mi, to bo pa boljša vrsta!“ Krepko povoha, jame strašno kihati in si pri tem razbije glavo na kamnu. In umni lovec pride drugo jutro po cenen plen.

To so ljudje seveda kaj naglo zavohali in od takrat se vrste zajcev na Švabskem katastrofalno redče.

Na zelo zabaven način love zajce v Severni Ameriki. V mrzlih zimskih mesecih postavijo na polje svetiljko in se skrijejo za bližnji grm.

Zajci, ki vidijo svetiljko, si mislijo:

„Od kod neki ta luč?“

In se radovedni splazijo bliže. Posedejo v krogu naokoli in zvedavo strme v luč. Od neprestanega gledanja v luč se jim kmalu jamejo solžiti oči, solze jim kapajo na zemljo in zmrznejo. Zajcem se oči še bolj solze in ko jim solze primrznejo prav do tal, pridejo lovci izza grma, odtrgajo zajce in jih vtaknejo v lovsko torbo.

Tako love zajce v Severni Ameriki.

Lov na fazane je posebne vrste umetnija, ki jo dobro poznajo na Nižjem Bavarskem.

Lovci se oprezno približajo drevesu, na katerem čepi fazan. Ko mu pridejo na kakih deset korakov, zažvižgajo. Fazan jame radovedno gledati okoli sebe. Ko zagleda ljudi, se spuste Bavarci v nagel tek in se pode kakor za stavo okoli drevesa. Fazan obrača glavo za njimi in jo mora ob vsakem obkroženju drevesa na novo zaviti. Tako zavija vrat toliko časa, da ga popolnoma zavije, nakar pade seveda mrtev z drevesa na tla.

Nagrada

čitateljem „Romana“

Izrežite črno sličico, ki jo vidite na desni, in spravite jo dobro!

Podobnih izrezkov priobčimo še 3, v vsaki številki po enega. (Prvih osem smo objavili v prvih osmih številkah „Romana“).

Ako boste izrezke pravilno sestavili, boste dobili

sliko obče znanega
slovenskega duhovnega velikana

Eden izmed pravilnih rešiteljev te naloge zadene nagrado

500 dinarjev
v gotovini!

Staroznana trrdka

J. Wanek

priporoča svojo bogato zalogo
krznenih plaščev in vseh
vrst kož za opremo plaščev.

35

Najboljše šivalne stroje

slovite

nemške

tvornice

„KÖHLER“

za dom, obrt in industrijo Vam
nudi po izredno ugodnih cenah
in pogojih znana trrdka

J. GOREC nasl.

d. z o. z.

LJUBLJANA

palača Ljubljanske kred. banke.

Le pri

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodikupite najboljše in najtrpežnejše šivalne
stroje za dom, obrt in industrijo znamke

Gritzner in Adler

ter švicarske pleilne stroje znamke
Dubied. Velika izbira galanterijskega, modnega
blaga in vseh potrebščin za šivilje,
krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.Priporočamo
modni salon

Alojzij Lombar

za gospode
in dame.Ljubljana VII Celovška c 53
33

Priporočajte

„Roman“

KUVERTA d. z o. z.

tvornica kuvert in konfekcija papirja

se nahaja samo na Karlovski cesti št. 2 ali Vožarski pot št. 1.

Priporoča se za cenjena naročila za izdelovanje vseh vrst kuvert

HOČETE IMETI tudi v deževnem vremenu SUHE NOGE?

Postavite nogo brez čevlja na polo papirja in s svinčnikom
naredite obris stopala. Obris pošljite z vašim naslovom
in priložite v znamkah: Din 15— za dolžino do 23 cm.
Din 20— za dolžino od 24 cm naprej. Pošiljka sledi po
pošti. Naslov:

A. PETRIČIĆ, LJUBLJANA VII., Sv. Jerneja cesta šte. 2, I. nadstr.

Ako hočete biti hitro in točno založeni
z notami za klavir i. t. d., obrnite se na
MATIČNO KNJIGARNO v Ljubljani
POŠTNI PREDAL ŠTEV. 195Beležne **KOLENDARJE**

Blok

Notes

1930

Žepne

nudi po najugodnejših cenah

tiskarna „SLOVENIJA“, Wofova 1

Nova ra najmodernejši ameriški način
sestavljena kosmetična specialiteta,
čisti in lepi kožo,
hrani in oživilja kožo
re celice. sveži
mu kulaturo obraza,
preprečuje in
odstranjuje gube ter zato jasni in pomlaja
licu izraz. Na koži, pokvarjeni in ožgani po
rabi dvomljivih mazil, zabiše zle posledice.
S svojimi poživljajočimi snovmi je prvovrstno
sredstvo za masažo telesa.

KREMA KARNAT

nima v sebi prav nobenih kovin, ne živega
srebra, ne svinca, ne cinka, niti ne drugih
snovi, ki bi bile očem, zobovju ali obrvim v
kvar; krema Karnat je kemično in zdravniško
proučena, priznana in pohvaljena kot izredno
kosmetično sredstvo. Krema se po naročilu
dobiva pod naslovom:
„Karnat“, Ljubljana

Gradišče 10./1.

Cena za lonček 60 dinarjev.

ZALOŽBA „LUČ“ V LJUBLJANI
POŠTNI PREDAL V.

Ivan Podržaj

MARTIN BRBEK

ROMAN

Din 20.—, or. g. vezava Din 30.—

Martin Brbek je s čija ni in duševni
revček, nezakonski otrok . . . Njegov oče
je vaški lupnik. Ena najbolj skrivnih ljubenzkih
dram naše vasi . . . Brbek, revček, ki se težko bori s svojo usodo je začrtan
plastično in živo, da ga čisti ateljé ne pozabi.
Književni: Božidar Berk (Julia)

V isti založbi je izšla knjiga

DR. JOŽE RUS

NAPOLEON OB SOČI

Din 6.—, krasno vez. Din 16.—

Če naročite preko uprave „ROMANA“, dobite
25% popusta.